

Завідувач кафедри

/Перегуда Є.В./

1 вересня 2022 р.

Розробник силабусу

/Халабуденко О.А./

СИЛАБУС Цивільне право України

1) Шифр за освітньою програмою: ОК13
2) Навчальний рік: 2023-2025
3) Освітній рівень: перший рівень вищої освіти (бакалавр)
4) Форма навчання: денна, заочна
5) Галузь знань: 08 «ПРАВО»
6) Спеціальність, назва освітньої програми: 081 «Право», ОПП «Будівельне та містобудівне право»
7) Статус освітньої компоненти: обов'язкова
8) Семестр: III, IV, V
9) Контактні дані викладача: доц., к.ю.н. Халабуденко О.А. Ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА Профіль на сайті КНУБА: http://surl.li/eeuyi Контакти: (050)986-13-69 E-mail: khalabudenko.oa@knuba.edu.ua ; geloх717@gmail.com
10) Мова викладання: українська
11) Пререквізити «Теорія держави і права», «Конституційне право України»
12) Мета курсу: Метою викладання навчальної дисципліни «Цивільне право» є надання знань, умінь, навичок, пов'язаних з основними поняттями цивільно-правового регулювання, а саме: а) науково-юридична: закласти та сформулювати у здобувачів вищої освіти знання з галузі цивільного права, її норм та інститутів, а також дати чітке уявлення щодо їх органічних зв'язків з окремими галузями права та інститутами; б) загальноосвітня: вивчення цивільно-правової доктрини як системи знань, ідей, теорій, які об'єднують Україну з глобальним і регіональним європейським простором; в) виховна: сприяти формуванню правової культури майбутнього юриста.

13) Результати навчання:				
№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання компетентності

Шифр спеціальності 081	«Право», «Будівельне та містобудівне право»	Сторінка 1 з 4		
1.	ПРН2 Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК2 ЗК3 ЗК4 ЗК7 ЗК11 СК3 СК4 СК6 СК8 СК10 СК11 СК12 СК13
2	ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК3 ЗК7 СК4 СК6 СК8 СК10 СК11 СК12 СК13
3	ПРН6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК2 ЗК4 ЗК7 ЗК11 СК2 СК3 СК4 СК6 СК8 СК10 СК13
4	ПРН7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	Обговорення під час занять, захист індивідуального завдання, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК3 ЗК4 ЗК7 СК2 СК16
5	ПРН10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.	Обговорення під час занять, захист індивідуального завдання, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК2 ЗК4 СК4 СК6

Шифр спеціальності 081	«Право», «Будівельне та містобудівне право»	Сторінка 1 з 4		
6	ПРН12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.	Обговорення під час занять, захист індивідуального завдання, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК3 ЗК4 ЗК7 СК4 СК6 СК8 СК10 СК12
7	ПРН13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.	Обговорення під час занять, захист індивідуального завдання, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК2 ЗК4 ЗК11 СК4 СК6 СК8 СК10 СК12
8	ПРН18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	Обговорення під час занять, захист індивідуального завдання, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК2 ЗК3 ЗК11 СК2 СК4 СК6 СК8 СК12 СК13 СК16
9	ПРН19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	Обговорення під час занять, захист індивідуального завдання, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК2 ЗК3 ЗК7 ЗК11 СК2 СК3 СК4 СК6 СК8 СК10 СК13 СК16
10	ПРН20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	Обговорення під час занять, захист індивідуального завдання, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК3 ЗК4 ЗК7 ЗК11 СК4 СК6 СК8 СК10 СК11 СК12 СК13 СК16

14) Структура курсу:

Семестр	Лекції, год.	Практичні заняття, год.	Індивідуальне завдання	СРС, год.	Форма підсумкового контролю
III денна	60	62	1	73	залік
IV денна	38	38	1	29	залік
V денна	16	16	1	58	іспит
III заочна	12	22	1	146	залік
IV заочна	8	18	1	94	залік
V заочна	8	22	1	60	іспит
Сума годин:				390	
Загальна кількість кредитів ECTS				13	
Кількість годин (кредитів ECTS) аудиторного навантаження:				230(7,67) Заочна 90(3,0)	

15) Зміст курсу

Програма дисципліни

МОДУЛЬ 1.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО – ГАЛУЗЬ ПРИВАТНОГО ПРАВА ТА ЙОГО ДЖЕРЕЛА

Змістовний модуль 1.1.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ДОКТРИНА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Лекція 1.

Цивільне право – галузь приватного права, предмет цивільного права

Поділ права на приватне та публічне. Поняття цивільного права як приватного права. Предмет та метод цивільного права. Цивільні права, інші цивільно-правові прерогативи, обов'язки, цивільні правовідносини. Функції цивільного права. Принципи цивільного права. Система цивільного права. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна. Поняття, предмет та методи цивільного права як науки. Цивільне право як навчальна дисципліна.

Практичне заняття 1.

1. Теоретичне та практичне значення поділу права на приватне і публічне.
2. Співвідношення цивільного права та приватного права.
3. Предмет та метод цивільного права. Цивільні права, інші цивільно-правові прерогативи, обов'язки, цивільні правовідносини. Встановлення ознак правових ситуацій, що відповідають предмету цивільного права
4. Система цивільного права. Встановлення ознак правових ситуацій, що відповідають системним компонентам цивільного права.
5. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна. Вітчизняна цивілістика на шляху до європейської правової культури

Лекція 2.

Загальна характеристика зарубіжних систем приватного права

Доктрина цивільного права. Основні цивільно-правові системи світу, романо-германська (континентальна), англо-американська правові сім'ї. Інші цивільно-правові системи світу. Європейські родини приватного права. Місце цивільного права України серед світових систем цивільного права. Родини західної традиції права: романська, англо-американська, центральноєвропейська, східноєвропейська. Основні інститути цивільного права зарубіжних країн.

Практичне заняття 2.

1. Основні цивільно-правові системи світу, романо-германська (континентальна), англо-американська правові сім'ї. Інші цивільно-правові системи світу.
2. Визначити значення цивільного права України для процесів інтеграції України до ЄС.
3. Формування навичок роботи з доктринальними положеннями юрисдикцій європейської правової культури.

Змістовний модуль 1.2.

ЗАСАДИ ТА ДЖЕРЕЛА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Лекція 3.

Загальні засади цивільного права та цивільного законодавства

Неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини;
Неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, встановлених Конституцією України та законом.
Свобода договору. Свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом. Судовий захист цивільного права та інтересу. Справедливість, добросовісність та розумність.

Практичне заняття 3.

1. Практичне значення загальних засад цивільного права та цивільного законодавства.
2. Розгляд правових ситуацій, у яких порушено наступні засади:
  - 2.1. Неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини;
  - 2.2. Неприпустимість позбавлення права власності.
  - 2.3. Свобода договору.
  - 2.4. Свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом.
3. Практичне значення судового захисту цивільного права та інтересу.
4. Оцінка справедливості, добросовісності та розумності в конкретних правових ситуаціях.
5. Значення моральності та основ правопорядку в цивільному праві.

Лекція 4.

Джерела цивільного права

Цивільно-правові норми: поняття, види. Оцінювальні поняття в цивільному праві. Поняття та види джерел цивільного права. Поняття та види актів цивільного законодавства. Конституція України як основа цивільного законодавства. Цивільний кодекс України як основний акт цивільного законодавства. Закони України як акти цивільного законодавства України. Регулювання цивільних відносин актами Президента України. Постанови Кабінету Міністрів України як акти цивільного законодавства. Особливості актів інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим, що регулюють цивільні відносини. Забезпечення верховенства норм Цивільного кодексу України. Цивільно-правовий договір як джерело цивільного права. Міжнародні договори як джерела цивільного права. Звичай як джерела цивільного права. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб. Аналогія закону та аналогія права. Тлумачення цивільно-правових норм.

Практичне заняття 4.

1. Цивільно-правові норми.
2. Теоретичне та практичне значення джерел цивільного права.
3. Практичне значення ієрархії актів цивільного законодавства.
4. Цивільний кодекс України як основний акт цивільного законодавства. Закони України як акти цивільного законодавства України.
5. Питання модернізації цивільного законодавства з метою його зближення із європейською правовою традицією.
6. Європейська конвенція з прав людини та особливості її застосування в практиці судів України.
7. Межі регулювання цивільних відносин актами Президента України. Постанови Кабінету Міністрів України як акти цивільного законодавства.
8. Особливості актів інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим, що регулюють цивільні відносини.
9. Цивільно-правовий договір як джерело цивільного права.
10. Міжнародні договори як джерела цивільного права.
11. Звичай як джерела цивільного права.
12. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб. Аналогія закону та аналогія права.
13. Теоретичні та практичні аспекти тлумачення цивільно-правових норм.

МОДУЛЬ 2.

ОСОБИ, ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ І ПІДСТАВИ ЇХ ПРИДБАННЯ

Змістовний модуль 2.1.

УЧАСНИКИ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Лекція 5.

Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин

Поняття фізичної особи. Цивільна правоздатність фізичної особи. Виникнення і припинення цивільної правоздатності фізичної особи. Обсяг цивільної правоздатності фізичної особи.

Нікчемність правочинів та недійсність актів, що обмежують можливість фізичної особи мати не заборонені законом цивільні права та обов'язки. Співвідношення цивільної правоздатності та суб'єктивного цивільного права. Цивільна дієздатність фізичної особи та її обсяг. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною. Опіка та піклування.

Ім'я фізичної особи. Місце проживання фізичної особи та його цивільно-правове значення. Підстави, порядок та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою.

Акти цивільного стану.

Фізична особа – підприємець. Принципи та умови здійснення підприємницької діяльності фізичною особою. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи-підприємця.

Управління майном, що використовується для підприємницької діяльності органом опіки та піклування. Банкрутство фізичної особи.

Практичне заняття 5.

1. Юридичне значення конструкції «фізична особа».
2. Практичне значення цивільної правоздатності та цивільної дієздатності фізичної особи.
3. Правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи.
4. Правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною.
5. Практичні питання опіки та піклування.
6. Місце проживання фізичної особи та його цивільно-правове значення.
7. Підстави, порядок та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою.
8. Акти цивільного стану. Юридичні факти, що підлягають реєстрації органами реєстрації актів цивільного стану.
9. Компетенція органів реєстрації актів цивільного стану
10. Правовий статус фізичної особи – підприємця.
11. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи-підприємця в певних правових ситуаціях.
12. Правові наслідки банкрутства фізичної особи.

Лекція 6.

Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин

Поняття юридичної особи приватного права та її ознаки. Класифікація юридичних осіб.

Цивільна правоздатність та цивільна дієздатність юридичних осіб.

Органи юридичної особи та їх види. Організаційно-правові форми юридичних осіб.

Правовий статус юридичних осіб публічного права. Правові форми участі держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах. Держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади як учасники цивільних відносин.

Правовий статус юридичних осіб приватного права. Товариства та установи. Підприємницькі товариства. Господарське товариство та його види. Створення господарських товариств однією особою. Виробничий кооператив. Непідприємницькі товариства та їх види. Правовий статус установ. Філії та представництва юридичної особи.

Практичне заняття 6.

1. Історико-правовий контекст виникнення концепції юридичної особи.
2. Юридичне значення конструкції «юридичної особи».
3. Практичне значення елементів конструкції юридичної особи.
4. Практичне значення індивідуалізація юридичної особи: місцезнаходження юридичної особи; найменування юридичної особи. комерційне (фірмове) найменування підприємницьких товариств.
4. Встановлення цивільної правоздатності та цивільна дієздатності юридичних осіб.
5. Значення класифікація юридичних осіб.
6. Правовий статус юридичних осіб публічного права.
7. Правовий статус юридичних осіб приватного права.
8. Встановлення компетенції філії та представництва юридичної особи.

Лекція 7.

Створення та припинення юридичної особи

Створення юридичної особи. Установчі документи юридичних осіб. Державна реєстрація юридичних осіб. Індивідуалізація юридичної особи. Місцезнаходження юридичної особи. Найменування юридичної особи. Комерційне (фірмове) найменування підприємницьких товариств. Використання юридичними особами торговельних марок та географічних зазначень товарів (продукції), послуг, робіт, які вони випускають, надають,

виконують.

Припинення юридичних осіб. Припинення юридичної особи у формі правонаступництва (злиття, приєднання, поділ та перетворення). Припинення юридичної особи у формі ліквідації. Добровільний порядок ліквідації юридичної особи. Припинення юридичної особи у формі ліквідації через процедуру банкрутства. Виділ юридичної особи.

Практичне заняття 7.

1. Практичні аспекти створення юридичної особи.
2. Аналіз установчих документів юридичних осіб.
3. Правове значення державної реєстрації юридичних осіб.
9. Ситуації припинення юридичних осіб.
10. Правові наслідки припинення юридичної особи у формі правонаступництва (злиття, приєднання, поділ та перетворення).
11. Правові наслідки припинення юридичної особи у формі ліквідації.

Змістовний модуль 2.2.

ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ І ОБОВ'ЯЗКІВ ТА ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Лекція 8.

Підстави виникнення суб'єктивних прав і обов'язків. Правочини.

Підстави виникнення суб'єктивних прав. Поняття правочину та його ознаки. Види правочинів. Умови дійсності правочинів. Законність змісту правочину. Здатність осіб до вчинення правочину. Форма вчинення правочину, її види. Захист прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей при вчиненні правочину їх батьками (усиновлювачами). Презумпція правомірності правочину. Державна реєстрація правочину та її значення. Місце вчинення правочину. Тлумачення змісту правочину. Відмова від правочину. Поняття та види недійсних правочинів. Правові наслідки недійсності правочину (реституція та кондикція). Момент, з якого правочин вважається недійсним. Правові наслідки недійсності окремих частин правочину.

Практичне заняття 8.

1. Теоретичне та практичне значення підстав виникнення суб'єктивних прав.
2. Виникнення концепту правочину та його практичне значення.
3. Встановлення ознак.
4. Практичне значення класифікації правочинів.
5. Встановлення умови дійсності правочинів.
6. Встановлення вимог до осіб, що здатні до вчинення правочину.
7. Практичне значення форми вчинення правочину та його державної реєстрація.
8. Правові наслідки місця вчинення правочину.
9. Практичні аспекти тлумачення змісту правочину.
10. Правові наслідки відмови від правочину.
11. Правові наслідки недійсності правочину.
12. Правові наслідки недійсності окремих частин правочину.
13. Реституція та кондикція.

Лекція 9.

Об'єкти цивільних прав

Майно. Поняття та види об'єктів цивільних прав. Матеріальні та нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав. Речі та їх класифікація. Складові частини речі та складна річ. Головна річ та її приналежність. Продукція, плоди та доходи. Майно. Підприємство (єдиний майновий комплекс). Віртуальні активи. Гроші. Цифрові гроші. Валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин. Цінні папери та їх ознаки. Групи та види цінних паперів. Оборотоzdатність цінних паперів. Цінні папери на пред'явника, іменні та ордерні цінні папери. Порядок передачі прав за цінними паперами. Документарні та бездокументарні цінні папери. Дії та послуги як об'єкти цивільних правовідносин. Нематеріальні блага: результати інтелектуальної, творчої діяльності людини, інформація. Особисті немайнові блага фізичної особи.

Практичне заняття 9.

1. Теоретичне та практичне значення поняття «об'єкт цивільних прав».
2. Практичне значення поділу об'єктів цивільних прав на матеріальні та нематеріальні блага.
3. Теоретичне та практичне значення поняття «майно та майнові комплекси».
4. Практичне значення класифікації речей.
5. Практичне значення спеціального правового режиму грошей та валютних цінностей як об'єкти цивільних

прав.

6. Правова природа цінних паперів.
7. Значення правового режиму окремих груп та видів цінних паперів.
8. Цінні папери на пред'явника, іменні та ордерні цінні папери.
9. Практичні аспекти порядку передачі прав за цінними паперами.
10. Юридичне значення класифікації послуг як об'єкти цивільних правовідносин.
11. Практичне значення встановлення правового режиму нематеріальних благ: результатів інтелектуальної, творчої діяльності людини, інформація.

МОДУЛЬ 3.

ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Змістовний модуль 3.1.

ЗДІЙСНЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Лекція 10.

Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання цивільних обов'язків. Представництво.

Поняття здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом. Виконання цивільних обов'язків. Особливості здійснення цивільних прав в умовах воєнного стану. Обмеження цивільних прав в умовах воєнного стану.

Поняття та види представництва. Значення інституту представництва. Підстави виникнення представництва та його види. Представництво за законом. Представництво на підставі акту органу юридичної особи. Договірне представництво. Представництво за довіреністю. Комерційне представництво. Передоручення. Повноваження представника. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень. Поняття і види довіреності. Форма та строк довіреності. Довіреність юридичної особи. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреності. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

Практичне заняття 10.

1. Теоретичне та практичне значення поняття здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків.
2. Встановлення межі здійснення цивільних прав в певних правових ситуаціях.
3. Правові наслідки зловживання правом.
4. Вимоги до виконання цивільних обов'язків.
5. Поняття та види представництва.
6. Правова ідея представництва.
7. Правові ситуації представництва за законом.
8. Правові ситуації представництва на підставі акту органу юридичної особи.
9. Практичне значення договірного представництва.
10. Практичне значення комерційного представництва.
11. Правові наслідки передоручення.
12. Встановлення повноваження представника.
13. Правові наслідки вчинення правочинів з перевищенням повноважень.
14. Юридичне значення довіреності та її види.
15. Юридичне значення форма та строку довіреності.
16. Правові наслідки припинення представництва за довіреністю.
17. Правові наслідки відмови представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

Змістовний модуль 3.2.

ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Лекція 11.

Поняття та форми захисту цивільних прав та цивільно-правова відповідальність

Право на захист цивільних прав та інтересів. форми і способи захисту суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів. Захист цивільних прав та інтересів судом. Захист цивільних прав та інтересів Президентом України, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування. Захист цивільних прав нотаріусом. Самозахист суб'єктивних цивільних прав та інтересів. Визнання незаконним правового акта органу державної влади, органу влади автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування.

Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності. Види та форми цивільно-правової відповідальності. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності. Цивільно-правова відповідальність незалежно від наявності вини. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Практичне заняття 11.

1. Юридична сутність права на захист цивільних прав та інтересів.
2. Практичне значення форм та способів захисту суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів.
3. Захист цивільних прав та інтересів судом.
4. Матеріально-правовий сенс позову.
5. Практичні аспекти втілення вимог в позовах.
6. Розгляд ситуацій захисту цивільних прав в адміністративному порядку.
7. Особливості захисту цивільних прав нотаріусом.
8. Межі самозахисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів.
9. Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності.
10. Види, підстави та умови цивільно-правової відповідальності.
11. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Лекція 12.

Строки та терміни у цивільному праві

Поняття та визначення строку та терміну. Види цивільно-правових строків та термінів. Строки здійснення та строки захисту цивільних прав. Позовна давність. Початок перебігу та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку. Поняття, значення і види дії позовної давності. Зміна тривалості позовної давності. Обчислення позовної давності. Початок перебігу, зупинення і переривання позовної давності.

Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Застосування позовної давності до додаткових вимог. Наслідки спливу позовної давності. Поновлення позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Практичне заняття 12.

1. Практичне значення визначення строку та терміну в цивільному праві.
2. Юридичні критерії для видів цивільно-правових строків та термінів.
3. Юридичні наслідки початку, перебігу та закінчення строку.
4. Практичне значення позовної давності.
5. Ситуації зміни тривалості позовної давності.
6. Обчислення позовної давності.
7. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду.
8. Юридичні наслідки спливу позовної давності.
9. Практичний сенс поновлення позовної давності.
10. Встановлення вимог, на які позовна давність не поширюється в певних правових ситуаціях.

МОДУЛЬ 4.

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Лекція 13.

Загальні положення про особисті немайнові права фізичної особи

Поняття особистого немайнового права. Види особистих немайнових прав. Зміст особистого немайнового права. Здійснення особистих немайнових прав. Забезпечення здійснення особистих немайнових прав. Обмеження особистих немайнових прав. Захист особистого немайнового права. Поновлення порушеного особистого немайнового права. Спростування недостовірної інформації. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права. Правові наслідки невиконання рішення суду про захист особистого немайнового права. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди.

Практичне заняття 13.

1. Юридичне значення особистого немайнового права та блага.
2. Юридичні критерії для видів особистих немайнових прав.
3. Зміст особистого немайнового права.
4. Практичні ситуації здійснення особистих немайнових прав.
5. Забезпечення здійснення особистих немайнових прав.
6. Ситуації обмеження особистих немайнових прав.

7. Розгляд практичних ситуацій захисту особистого немайнового права.
8. Поновлення порушеного особистого немайнового права.
9. Спростування недостовірної інформації.
10. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права.
11. Правові наслідки невиконання рішення суду про захист особистого немайнового права.
12. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди.
13. Аналіз практики ЄСПЛ щодо захисту особистих немайнових прав.

Лекція 14.

Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи
Право на життя. Право на усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю. Право на охорону здоров'я. Право на медичну допомогу. Право на інформацію про стан свого здоров'я. Право на таємницю про стан здоров'я. Права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я. Право на свободу.

Фізична особа має право на особисту недоторканність. Право на донорство. Право на сім'ю. Право на опіку або піклування. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Практичне заняття 14.

1. Юридичне значення особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи.
2. Практика забезпечення права на життя.
3. Практика забезпечення права на здоров'я.
4. Теоретичні та практичні аспекти медичного права.
5. Розгляд ситуацій, пов'язаних з здійсненім права на свободу.
6. Аналіз практики ЄСПЛ щодо захисту прав на життя, здоров'я, свободу, сім'ю.

Лекція 15.

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи
Право на ім'я. Право на зміну імені. Право на використання імені. Право на повагу до гідності та честі. Повага до людини, яка померла. Право на недоторканність ділової репутації. Право на індивідуальність. Право на особисте життя та його таємницю. Право на інформацію. Право на особисті папери. Розпорядження особистими паперами.

Право на ознайомлення з особистими паперами, які передані до фонду бібліотек або архівів. Право на таємницю кореспонденції.

Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле- та відео зйомок. Охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах. Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості.

Право на місце проживання. Право на недоторканність житла. Право на вибір роду занять. Право на свободу пересування. Право на свободу об'єднання. Право на мирні зібрання.

Практичне заняття 15.

1. Юридичне значення особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
2. Розгляд казусів, пов'язаних з здійсненім права на ім'я.
3. Розгляд казусів, пов'язаних з здійсненім права на недоторканність ділової репутації.
4. Розгляд казусів, пов'язаних з здійсненім права на особисте зображення.
5. Розгляд казусів, пов'язаних з здійсненім права на недоторканність житла

МОДУЛЬ 5.

РЕЧОВІ ПРАВА В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Лекція 16.

Загальна характеристика речових прав та володіння

Загальна характеристика речового права. Майно, речі та майнові права. Види речових прав. Володіння чужим майном: суб'єкти, підстави виникнення та припинення. Види володіння. Пряме і опосередковане володіння. Обов'язок недобросовісного володільця щодо повернення майна особі, яка має на нього право власності чи інше право, або яка є добросовісним володільцем. Захист володіння.

Практичне заняття 16.

1. Фундаментальне юридичне значення речових прав.
2. Юридичні критерії для видів речових прав.
3. Фактичні та юридичні аспекти володіння чужим майном: суб'єкти, підстави виникнення та припинення.
4. Практичне значення видів володіння. Пряме і опосередковане володіння.
5. Правові ситуації, пов'язаних з здійсненням обов'язків недобросовісного володільця щодо повернення майна особі, яка має на нього право власності чи інше право, або яка є добросовісним володільцем.
6. Казуси захисту володіння.

Лекція 17.

Загальна характеристика права власності

Поняття права власності. Суб'єкти права власності. Право власності Українського народу. Публічна і приватна власність. Поняття права приватної власності. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти права приватної власності. Об'єкти права власності. Зміст права власності. Правомочності власника. Обов'язки власника. Загальні засади здійснення права власності. Межі права власності та підстави його обмеження. Набуття та припинення права власності. Поняття і види підстав набуття права власності: первісні та похідні, загальні та спеціальні. Набуття права власності: юридичною особою публічного права; добросовісним набувачем на майно, відчужене особою, яка не мала на це право; на новостворене майно; на перероблену річ; на безхазяйну річ; на рухому річ, від якої власник відмовився; на знахідку; на бездоглядну домашню тварину; на скарб; шляхом привласнення загальнодоступних дарів природи; за набувальною давністю; в результаті приватизації державного майна та майна, що є в комунальній власності. Момент набуття права власності. Момент набуття права власності за договором. Правовстановлюючі документи.

Підстави припинення права власності. Підстави припинення права власності. Відчуження власником свого майна. Відмова власника від права власності. Припинення права власності особи на майно, яке за законом не може їй належати. Припинення права власності внаслідок знищення майна. Примусове відчуження земельних ділянок приватної власності, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності. Викуп пам'яток культурної спадщини. Реквізиція. Конфіскація. Інші підстави припинення права власності (націоналізація).

Практичне заняття 17.

1. Фундаментальні та практичні аспекти поняття права власності.
2. Правова ідея публічної і приватної власності.
3. Загальні засади здійснення права власності.
4. Межі права власності та підстави його обмеження.
5. Практичні аспекти реалізації права приватної власності.
6. Значення правової природи об'єктів права власності.
7. Казуси набуття та припинення права власності.

Лекція 18.

Право спільної власності

Поняття та види права спільної власності. Право спільної часткової власності. Порядок визначення часток у праві спільної часткової власності. Здійснення права спільної часткової власності. Тягар утримання майна, що є у спільній частковій власності, та визначення приналежності плодів, продукції і доходів від його використання. Право співвласника розпорядитися своєю часткою у праві спільної часткової власності. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності.

Виділ частки із майна, що є у спільній частковій власності. Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників. Поділ майна, що є у спільній частковій власності.

Право спільної сумісної власності та його здійснення. Виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності. Поділ майна, що є у спільній сумісній власності.

Практичне заняття 18.

1. Поняття та види права спільної власності.
2. Право спільної часткової власності.
3. Порядок визначення часток у праві спільної часткової власності.
4. Тягар утримання майна, що є у спільній частковій власності, та визначення приналежності плодів, продукції і доходів від його використання.
5. Здійснення права спільної часткової власності.
6. Право співвласника розпорядитися своєю часткою у праві спільної часткової власності.
7. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності.
8. Виділ частки із майна, що є у спільній частковій власності. Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників.

9. Поділ майна, що є у спільній частковій власності.
10. Право спільної сумісної власності та його здійснення.
11. Виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності. Поділ майна, що є у спільній сумісній власності.

Лекція 19.

Право власності на земельну ділянку та на житло

Поняття земельної ділянки. земельна ділянка як об'єкт права власності. Межі права власності на земельну ділянку. Суб'єкти права власності на землю (земельну ділянку) Право власника на забудову земельної ділянки. Самочинне будівництво. Право на земельну ділянку у разі набуття права власності на житловий будинок, будівлю або споруду, що розміщені на ній. Припинення права власності на земельну ділянку.

Поняття житла. Житловий будинок як об'єкт права власності. Садиба як об'єкт права власності. Квартира як об'єкт права власності. Права власника житлового будинку, квартири. Права житлово-будівельного (житлового) кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу. Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.

Практичне заняття 19.

1. Підстави припинення права власності: відчуження власником свого майна. Відмова власника від права власності; припинення права власності особи на майно, яке за законом не може їй належати; припинення права власності внаслідок знищення майна;
2. Примусове відчуження земельних ділянок приватної власності, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності.
3. Викуп пам'яток культурної спадщини.
4. Реквізиція.
5. Конфіскація.
6. Суб'єкти права власності на землю (земельну ділянку)
7. Право власника на забудову земельної ділянки.
8. Самочинне будівництво.
9. Право на земельну ділянку у разі набуття права власності на житловий будинок, будівлю або споруду, що розміщені на ній.

Практичне заняття 20.

1. Поняття житла.
2. Житловий будинок як об'єкт права власності.
3. Садиба як об'єкт права власності.
4. Квартира як об'єкт права власності.
5. Квартирні права.
6. Права власника житлового будинку, квартири.
7. Права житлово-будівельного (житлового) кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу.
8. Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.
9. Право власності на земельну ділянку.
10. Припинення права власності на земельну ділянку.

Лекція 20.

Захист права власності

Загальні засади захисту права власності. Речово-правові способи захисту права власності. Витребування майна від особи, яка незаконно заволоділа ним (віндикаційний позов), та розрахунки при цьому. Особливості витребування майна від добросовісного набувача. Витребування грошей та цінних паперів.

Захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негативний позов). Визнання права власності. Визнання незаконним правового акту, що порушує право власності. Особливості відшкодування шкоди, завданої власникові земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель у зв'язку із зниженням їх цінності. Зобов'язально-правові способи захисту права власності.

Практичне заняття 21.

1. Загальні засади захисту права власності.
2. Речово-правові способи захисту права власності.
3. Витребування майна від особи, яка незаконно заволоділа ним (віндикаційний позов), та розрахунки при цьому.

4. Особливості витребування майна від добросовісного набувача.
5. Витребування грошей та цінних паперів.
6. Захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов).
7. Визнання права власності.
8. Визнання незаконним правового акту, що порушує право власності

Лекція 21.

Речові права на чуже майно

Загальна характеристика речових прав на чуже майно, їх види.

Право обмеженого користування чужим майном (сервітут). Суб'єкти, об'єкти, види та зміст сервітуту, порядок його встановлення та припинення.

Право користування (особистий сервітут, узуфрукт).

Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Підстави виникнення та припинення. Строк договору про надання права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб. Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої у користування для сільськогосподарських потреб, та землекористувача.

Право забудови земельної ділянки (суперфіцій). Підстави виникнення суперфіцію. Права та обов'язки власника земельної ділянки та землекористувача. Припинення права суперфіцію.

Практичне заняття 22.

1. Загальна характеристика речових прав на чуже майно, їх види.
2. Право обмеженого користування чужим майном (сервітут).
3. Земельний сервітут. Особистий сервітут (узуфрукт).
4. Суб'єкти, об'єкти, види та зміст сервітуту, порядок його встановлення та припинення.
5. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
6. Підстави виникнення та припинення.
7. Строк договору про надання права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб.
8. Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої у користування для сільськогосподарських потреб, та землекористувача.
9. Право забудови земельної ділянки (суперфіцій).
10. Підстави виникнення суперфіцію.
11. Права та обов'язки власника земельної ділянки та землекористувача.
12. Припинення суперфіцію.

Модуль 6.

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Лекція 22.

Загальна характеристика права інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності.

Об'єкти права інтелектуальної власності. Суб'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності. Особисті немайнові права інтелектуальної власності. Майнові права інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Використання об'єкта права інтелектуальної власності. Передання майнових прав інтелектуальної власності. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням. Наслідки порушення права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності судом.

Практичне заняття 23.

1. Поняття права інтелектуальної власності та його загальна характеристика.
2. Об'єкти права інтелектуальної власності.
3. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
4. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності.
5. Особисті немайнові права інтелектуальної власності.
6. Майнові права інтелектуальної власності.
7. Строк чинності прав інтелектуальної власності.
8. Використання об'єкта права інтелектуальної власності.

9. Передання майнових прав інтелектуальної власності.
10. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору.
11. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням.
12. Наслідки порушення права інтелектуальної власності.
13. Захист права інтелектуальної власності судом.

Лекція 23.

Авторське право, суміжні права та патентне право

Поняття авторського права. Об'єкти та суб'єкти авторського права. Співавторство. Виникнення авторського права.

Особисті немайнові та майнові права автора, строки їх чинності та наслідки припинення.

Поняття і види суміжних прав. Об'єкти та суб'єкти суміжних прав.

Порушення авторських і суміжних прав, порядок і способи їх захисту.

Поняття патентного права. Винахід, корисна модель, промисловий зразок як об'єкти патентного права. Суб'єкти патентного права. Патент та його види. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок, строки їх чинності. Підстави та правові наслідки припинення чинності патенту та визнання його недійсним. Право попереднього користувача на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

Практичне заняття 24.

1. Поняття авторського права.
2. Об'єкти та суб'єкти авторського права.
3. Співавторство. Виникнення авторського права.
4. Особливості захисту особистих немайнових та майнових прав автора.
5. Поняття і види суміжних прав.
6. Об'єкти та суб'єкти суміжних прав.
7. Порушення авторських і суміжних прав, порядок і способи їх захисту.
8. Поняття патентного права.
9. Винахід, корисна модель, промисловий зразок як об'єкти патентного права.
10. Патент та його види.
11. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок, строки їх чинності.

МОДУЛЬ 7.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО ТА ДОГОВІР

Змістовний модуль 7.1.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Лекція 24.

Зобов'язальне право і зобов'язання

Поняття, загальна характеристика та функції зобов'язального права. Співвідношення зобов'язального та речового права. Система зобов'язального права. Поняття зобов'язання, його зміст та підстави виникнення. Суб'єкти у зобов'язанні. Заміна сторін у зобов'язанні. Третя особа у зобов'язанні. Види зобов'язань. Підстави виникнення зобов'язань. Договірні та позадоговірні зобов'язання. Грошові зобов'язання.

Практичне заняття 25.

1. Поняття, загальна характеристика та функції зобов'язального права. Співвідношення зобов'язального та речового права.
2. Поняття зобов'язання, його зміст та підстави виникнення. Суб'єкти у зобов'язанні.
3. Заміна сторін у зобов'язанні.
4. Третя особа у зобов'язанні.
5. Система зобов'язального права. Види зобов'язань.
6. Договірні та позадоговірні зобов'язання.
7. Грошові зобов'язання.

Лекція 25.

Припинення зобов'язань

Поняття та загальна характеристика припинення зобов'язань. Підстави припинення зобов'язань. Поняття та загальні умови виконання зобов'язання. Суб'єкти виконання зобов'язання. Предмет виконання зобов'язання. Спосіб, строк (термін) та місце виконання зобов'язання. Підтвердження виконання зобов'язання.

Передання боржником кредиторів відступного.

Зарахування зустрічних однорідних вимог.

Припинення зобов'язань за домовленістю сторін. Новація і сфера її застосування.

Припинення зобов'язань шляхом прощення боргу.

Неможливість виконання зобов'язання як підстава для його припинення. Поєднання боржника і кредитора в одній особі як підстава припинення зобов'язання.

Смерть фізичної особи або ліквідація юридичної особи як підстава припинення зобов'язання.

Практичне заняття 26.

1. Поняття та загальні умови виконання зобов'язання.
2. Суб'єкти виконання зобов'язання.
3. Предмет виконання зобов'язання.
4. Спосіб, строк (термін) та місце виконання зобов'язання.
5. Підтвердження виконання зобов'язання.
6. Передання боржником кредиторів відступного.
7. Зарахування зустрічних однорідних вимог.
8. Припинення зобов'язань за домовленістю сторін.
9. Новація і сфера її застосування.
10. Припинення зобов'язань шляхом прощення боргу.
11. Неможливість виконання зобов'язання як підстава для його припинення. Поєднання боржника і кредитора в одній особі як підстава припинення зобов'язання.
12. Смерть фізичної особи або ліквідація юридичної особи як підстава припинення зобов'язання.

Лекція 26.

Забезпечення виконання зобов'язання

Загальна характеристика видів забезпечення виконання зобов'язання (зобов'язань). Неустойка. Завдаток. Порука. Гарантія. Застава. Притримання. Довірча власність (фідуція) як спосіб забезпечення виконання зобов'язання.

Практичне заняття 27.

1. Загальна характеристика видів забезпечення виконання зобов'язання (зобов'язань).
2. Неустойка.
3. Завдаток.
4. Порука.
5. Гарантія.
6. Застава.
7. Притримання.
8. Довірча власність (фідуція).

Лекція 27.

Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання

Поняття та правові наслідки порушення зобов'язання. Одностороння відмова від зобов'язання. Розірвання договору. Поняття та умови відповідальності за порушення зобов'язання. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання.

Практичне заняття 28.

1. Поняття та правові наслідки порушення зобов'язання.
2. Одностороння відмова від зобов'язання.
3. Поняття та умови відповідальності за порушення зобов'язання.
4. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.
5. Відповідальність за порушення зобов'язання.
6. Позови про захист прав кредитора при неправомірних діях боржника.

Змістовний модуль 7.2.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР

Лекція 28.

Поняття та умови договору

Поняття та види договору. Свобода договору. Зміст договору. Обов'язковість договору

Типові умови договору. Строк договору. Ціна договору. Публічний договір. Договір приєднання. Попередній договір. Договір на користь третьої особи.

Практичне заняття 29.

1. Поняття, загальна характеристика та значення цивільно-правового договору в континентальному праві та загальному праві.
2. Свобода договору та її межі.
3. Умови та зміст договору.
4. Форма договору.
5. Види договорів.
6. Публічний договір.
7. Договір приєднання.
8. Попередній договір.
9. Договір на користь третьої особи.
10. Змішаний договір.

Лекція 29.

Укладення договору

Укладення договору. Форма договору. Момент укладення договору. Пропозиція укласти договір. Прийняття пропозиції. Укладення договору за пропозицією, в якій не вказаний строк для відповіді. Відповідь про прийняття пропозиції, яка одержана із запізненням. Відповідь про згоду укласти договір на інших умовах. Місце укладення договору. Вирішення переддоговірних спорів. Укладення договорів на біржах, аукціонах, конкурсах.

Практичне заняття 30.

1. Укладення договору.
2. Форма договору.
3. Момент укладення договору.
4. Пропозиція укласти договір (оферта).
5. Прийняття пропозиції (акцепт).
6. Укладення договору за пропозицією, в якій не вказаний строк для відповіді.
7. Відповідь про прийняття пропозиції, яка одержана із запізненням.
8. Відповідь про згоду укласти договір на інших умовах.
9. Місце укладення договору.
10. Вирішення переддоговірних спорів.
11. Укладення договорів на біржах, аукціонах, конкурсах.

Лекція 30.

Зміна і розірвання договору

Підстави для зміни або розірвання договору. Зміна або розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин. Правові наслідки зміни або розірвання договору. Форма зміни або розірвання договору.

Практичне заняття 31.

1. Підстави для зміни або розірвання договору.
2. Зміна або розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин.
3. Правові наслідки зміни або розірвання договору.
4. Форма зміни або розірвання договору.

МОДУЛЬ 8.

ОКРЕМІ ВИДИ ДОГОВІРНИХ ЗАБОВ'ЯЗАНЬ

Змістовний модуль 8.1.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ МАЙНА У ВЛАСНІСТЬ

Лекція 31.

Договір купівлі-продажу

Загальні положення про договір купівлі-продажу. Права та обов'язки сторін за договором. Правові наслідки порушення умов договору.

Види договорів купівлі-продажу. Договір роздрібної купівлі-продажу та його види. Договір купівлі-продажу підприємства. Договір поставки. Договір контрактації сільськогосподарської продукції. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Договір міни.

Практичне заняття 32.

1. Загальні положення про договір купівлі-продажу.
2. Права та обов'язки сторін за договором.
3. Правові наслідки порушення умов договору.
4. Види договорів купівлі-продажу. Договір роздрібної купівлі-продажу та його види.
5. Договір купівлі-продажу підприємства.
6. Договір поставки.
7. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
8. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
9. Договір міни.
10. Складання договору купівлі-продажу житлового приміщення.

Лекція 32.

Договір дарування

Поняття, предмет, форма договору дарування та його види. Права та обов'язки сторін за договором. Договір дарування з умовою передання дарунку у майбутньому. Договір дарування з покладенням на обдарованого обов'язку на користь третьої особи. Розірвання договору на вимогу дарувальника.

Поняття, предмет та форма договору про пожертву.

Сторони за договором про пожертву. Права жертвувача.

Практичне заняття 33.

1. Поняття, предмет, форма договору дарування та його види.
2. Права та обов'язки сторін за договором.
3. Договір дарування з умовою передання дарунку у майбутньому. Договір дарування з покладенням на обдарованого обов'язку на користь третьої особи.
4. Розірвання договору на вимогу дарувальника.
5. Поняття, предмет та форма договору про пожертву.
6. Сторони за договором про пожертву.
7. Здійснення прав жертвувача.

Лекція 33.

Договір ренти та договір довічного утримання (догляду)

Поняття, предмет, форма договору ренти. Сторони в договорі ренти, їх права та обов'язки. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження майна, переданого під виплату ренти.

Поняття, предмет, форма договору довічного утримання (догляду). Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Забезпечення виконання договору. Припинення договору. Правові наслідки розірвання договору. Перехід прав та обов'язків за договором.

Практичне заняття 34.

1. Поняття, предмет, форма договору ренти.
2. Сторони в договорі ренти, їх права та обов'язки.
3. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження майна, переданого під виплату ренти.
4. Поняття, предмет, форма договору довічного утримання (догляду).

5. Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Забезпечення виконання договору довічного утримання (догляду).
6. Припинення договору довічного утримання (догляду).
7. Правові наслідки розірвання договору довічного утримання (догляду). Перехід прав та обов'язків за договором довічного утримання (догляду).
8. Складання довічного утримання (догляду).

Змістовний модуль 8.2.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ МАЙНА У КОРИСТУВАННЯ

Лекція 34.

Договір найму (оренди)

Поняття, предмет та строк договору найму. Сторони в договорі найму, їх права та обов'язки. Права третіх осіб на річ, яка передана у найм. Правові наслідки зміни власника речі, переданої у найм. Піднайм. Припинення договору найму.

Окремі види договору найму (оренди). Договір прокату. Договір найму (оренди) земельної ділянки. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Договір лізингу та його види.

Поняття договору найму (оренди) житла та його види. Предмет та форма договору комерційного найму (оренди) житла. Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Строк договору. Договір піднайму житла. Заміна наймача у договорі. Підстави та правові наслідки розірвання договору.

Практичне заняття 35.

1. Поняття, предмет та строк договору найму.
2. Сторони в договорі найму, їх права та обов'язки.
3. Права третіх осіб на річ, яка передана у найм.
4. Правові наслідки зміни власника речі, переданої у найм.
5. Піднайм.
6. Припинення договору найму.
7. Договір прокату.
8. Договір найму (оренди) земельної ділянки.
9. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди.
10. Договір найму (оренди) транспортного засобу.
11. Договір лізингу та його види.
12. Поняття договору найму (оренди) житла та його види. Ї
13. Предмет та форма договору комерційного найму (оренди) житла.
14. Договір піднайму житла.
15. Заміна наймача у договорі.
16. Підстави та правові наслідки розірвання договору найму (оренди) житла.

Лекція 35.

Договір позички

Поняття, предмет, форма та строк договору позички. Зміст договору позички. Розірвання договору. Припинення договору.

Практичне заняття 36.

1. Поняття, предмет, форма та строк договору позички.
2. Зміст договору позички.
3. Припинення та розірвання договору позички.
4. Складання договору позички.

Змістовний модуль 8.3.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИКОНАННЯМ РОБІТ ТА НАДАННЯМ ПОСЛУГ

Лекція 36.

Договір підряду

Поняття та види договору підряду. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Строки в договорі. Порядок оплати роботи. Розрахунки між сторонами у разі випадкового знищення предмету договору або неможливості закінчення роботи. Якість та гарантії якості роботи.

Види договору підряду. Договір побутового підряду. Договір будівельного підряду. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт.

Практичне заняття 37.

1. Поняття та види договору підряду.
2. Сторони за договором підряду, їх права та обов'язки.
3. Строки в договор підряду.
4. Порядок оплати роботи.
5. Розрахунки між сторонами у разі випадкового знищення предмету договору або неможливості закінчення роботи.
6. Якість та гарантії якості роботи.
7. Договір побутового підряду.
8. Договір будівельного підряду.
9. Складання договору будівельного підряду.

Лекція 37.

Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт

Поняття та предмет договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

Сторони договору, їх права та обов'язки. Ризики та відповідальність сторін за договором.

Практичне заняття 38.

1. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт.
2. Поняття та предмет договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
3. Ризики та відповідальність сторін за договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

Лекція 38.

Договір про надання послуг

Поняття та види договорів про надання послуг. Умови договорів про надання послуг. Сторони договору, їх права та обов'язки. Виконання договору про надання послуг.

Практичне заняття 39.

1. Поняття та види договорів про надання послуг.
2. Умови договорів про надання послуг.
3. Сторони договору про надання послуг, їх права та обов'язки.
4. Виконання договору про надання послуг.
5. Складання договору про надання юридичних послуг.

Лекція 39.

Договір перевезення та договір транспортного експедирування

Загальні положення про перевезення. Система транспортних договорів.

Договір перевезення вантажу. Порядок укладення та форма договору. Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Довгостроковий договір. Договір чартеру (фрахтування). Особливості перевезення вантажу різними видами транспорту. Договір повітряного перевезення вантажу. Договір перевезення вантажу внутрішніми річковими шляхами. Договір перевезення вантажу автомобільним транспортом. Договір залізничного перевезення вантажів. Договір морського перевезення вантажу. Відповідальність сторін за порушення умов договору. Претензії і позови в транспортних зобов'язаннях.

Договір перевезення пасажирів та багажу. Права і обов'язки сторін за договором.
Поняття та загальна характеристика договору транспортного експедирування. Елементи договору транспортного експедирування. Права та обов'язки сторін. Припинення договору. Відповідальність сторін договору.

Практичне заняття 40.

1. Загальні положення про перевезення. Система транспортних договорів.
2. Договір перевезення вантажу.
3. Договір перевезення пасажирів та багажу.
4. Поняття та загальна характеристика договору транспортного експедирування.
5. Відповідальність сторін за договором транспортного експедирування.

Лекція 40.

Договір зберігання

Поняття, предмет та форма договору зберігання. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Зберігання речей, визначених родовими ознаками. Відповідальність зберігача за договором зберігання.

Договір складського зберігання. Складські документи.

Спеціальні види зберігання. Особливості зберігання в ломбардах, у банківських сейфах, в камерах схову організацій транспорту, у гардеробі організацій та у готелях. Договір зберігання автотранспортного засобу. Зберігання речей пасажирів під час його перевезення. Зберігання речей, що є предметом спору. Договір охорони.

Практичне заняття 41.

1. Поняття, предмет та форма договору зберігання.
2. Сторони за договором, їх права та обов'язки.
3. Зберігання речей, визначених родовими ознаками.
4. Відповідальність зберігача за договором зберігання.
5. Договір складського зберігання. Складські документи.
6. Спеціальні види зберігання. Особливості зберігання в ломбардах, у банківських сейфах, в камерах схову організацій транспорту, у гардеробі організацій та у готелях.
7. Договір зберігання автотранспортного засобу. Зберігання речей пасажирів під час його перевезення.
8. Зберігання речей, що є предметом спору (секвестр).
9. Договір охорони.
10. Складання договору складського зберігання.

Лекція 41.

Договір доручення та договір комісії

Поняття договору доручення. Сторони договору доручення, їх права та обов'язки. Строк договору. Припинення договору та його наслідки.

Поняття та умови договору комісії. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Виконання договору комісії. Субкомісія.

Практичне заняття 42.

1. Поняття договору доручення.
2. Права та обов'язки сторін договору доручення.
3. Складання договору доручення.
4. Поняття та умови договору комісії.
5. Предмет договору комісії.
6. Складання договору комісії.

Лекція 42.

Договір управління майном

Поняття, предмет та форма договору управління майном. Істотні умови договору. Строк договору. Сторони в договорі, їх права і обов'язки. Відповідальність управителя. Припинення договору управління майном.

Практичне заняття 43.

1. Поняття, предмет та форма договору управління майном.
2. Істотні умови договору управління майном.
3. Сторони в договорі управління майном, їх права і обов'язки.

4. Відповідальність управителя.
5. Припинення договору.
6. Складання договору управління майном.

Змістовний модуль 8.4.
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З НАДАННЯМ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Лекція 43.

Страхові зобов'язання

Поняття і значення страхування. Об'єкти та види страхування. Співстрахування. Перестрахування. Суб'єкти страхових відносин.

Поняття, предмет та форма договору страхування. Сторони у договорі страхування, їх права та обов'язки. Укладення договору страхування на користь третьої особи. Істотні умови договору. Припинення договору страхування. Недійсність договору страхування.

Договір страхування майна. Договір страхування цивільної відповідальності. Поняття і види зобов'язань з особистого страхування. Страхування життя. Страхування від нещасних випадків і захворювань. Медичне страхування. Обов'язкове страхування. Суброгація.

Практичне заняття 44.

1. Поняття і значення страхування.
2. Об'єкти та види страхування.
3. Співстрахування. Перестрахування.
4. Суб'єкти страхових відносин.
5. Поняття, предмет та форма договору страхування. С
6. Сторони у договорі страхування, їх права та обов'язки. Укладення договору страхування на користь третьої особи.
7. Істотні умови договору страхування.
8. Припинення договору страхування.
9. Договір страхування майна.
10. Договір страхування цивільної відповідальності.
11. Поняття і види зобов'язань з особистого страхування.
12. Страхування життя.
13. Страхування від нещасних випадків і захворювань.
14. Медичне страхування.
15. Обов'язкове страхування.

Лекція 44.

Договір позики та кредитний договір

Поняття, предмет та форма договору позики. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Виконання договору позики.

Поняття, сторони та форма кредитного договору. Права та обов'язки сторін за договором. Комерційний кредит.

Практичне заняття 45.

1. Договір позики та кредитний договір.
2. Поняття, сторони та форма кредитного договору.
3. Права та обов'язки сторін за договором.
4. Комерційний кредит.
5. Складання кредитного договору.

Лекція 45.

Договір банківського вкладу (депозиту) та договір банківського рахунка

Поняття, сторони та форма договору банківського вкладу. Види банківських вкладів. Договір банківського вкладу на користь третьої особи. Виконання і припинення договору банківського вкладу.

Поняття та предмет договору банківського рахунка. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Відповідальність банку за неналежне виконання операцій за рахунком клієнта.

Обмеження права розпорядження рахунком. Розірвання договору банківського рахунка. Банківська таємниця.

Практичне заняття 46.

1. Поняття, сторони та форма договору банківського вкладу.
2. Види банківських вкладів.
3. Договір банківського вкладу на користь третьої особи.
4. Виконання і припинення договору банківського вкладу.
5. Поняття та предмет договору банківського рахунка.
6. Сторони за договором, їх права та обов'язки.
7. Відповідальність банку за неналежне виконання операцій за рахунком клієнта.
8. Обмеження права розпорядження рахунком.
9. Розірвання договору банківського рахунка.
10. Банківська таємниця.

Лекція 46.

Договір факторингу та форми безготівкових розрахунків

Поняття та предмет договору факторингу. Цесія прав вимог. Сторони в договорі факторингу, їх права та обов'язки.

Розрахункові зобов'язання. Поняття і форми розрахунків. Правове регулювання готівкових і безготівкових розрахунків. Готівкові розрахунки як форма виконання грошових зобов'язань. Поняття, зміст та основні форми безготівкових розрахунків. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Розрахунки за акредитивом. Поняття та види акредитивів. Розрахунки за інкасовими дорученнями. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.

Практичне заняття 47.

1. Поняття та предмет договору факторингу.
2. Правовий сенс цесії права вимоги.
3. Сторони в договорі факторингу, їх права та обов'язки Розрахункові зобов'язання. Поняття і форми розрахунків.
4. Правове регулювання готівкових і безготівкових розрахунків.
5. Готівкові розрахунки як форма виконання грошових зобов'язань.
6. Поняття, зміст та основні форми безготівкових розрахунків.
7. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень.
8. Розрахунки за акредитивом. Поняття та види акредитивів.
9. Розрахунки за інкасовими дорученнями.
10. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.
11. Види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Змістовний модуль 8.5.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЩОДО РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Лекція 47.

Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Види ліцензій та права ліцензіата за ними.

Практичне заняття 48.

- a. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Види ліцензій та права ліцензіата за ними.
- b. Поняття, предмет, сторони і строк ліцензійного договору.
- c. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
- d. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
- e. Складання ліцензійного договору.

Лекція 48.

Договір комерційної концесії (франчайзинг). Поняття, предмет та форма договору комерційної концесії. Особливі умови договору комерційної концесії. Сторони договору, їх права та обов'язки. Договір комерційної субконцесії. Зміна та припинення договору.

Практичне заняття 49.

1. Поняття, предмет та форма договору комерційної концесії (франчайзинг).
2. Особливі умови договору комерційної концесії.
3. Сторони договору, їх права та обов'язки.
4. Договір комерційної субконцесії.
5. Зміна та припинення договору комерційної концесії.
6. Складання договору франчайзинга.

Змістовний модуль 8.6.

**ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ
ІЗ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Лекція 49.

Договір про спільну діяльність

Загальна характеристика та підстави виникнення зобов'язань, що виникають із спільної діяльності, та їх види. Поняття договору про спільну діяльність та його види. Форми та умови договору про спільну діяльність. Договір простого товариства. Поняття договору простого товариства. Права і обов'язки сторін за договором. Припинення договору простого товариства.

Практичне заняття 50.

1. Загальна характеристика та підстави виникнення зобов'язань, що виникають із спільної діяльності, та їх види.
2. Поняття договору про спільну діяльність та його види.
3. Форми та умови договору про спільну діяльність.
4. Поняття договору простого товариства.
5. Права і обов'язки сторін за договором.
6. Припинення договору простого товариства.
7. Складання договору простого товариства.

МОДУЛЬ 9.

НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Лекція 50.

Публічна обіцянка винагороди

Зобов'язання з публічної обіцянки винагороди та їх види. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.

Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу. Зміна умов та відмова від проведення конкурсу.

Практичне заняття 51.

1. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.
2. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає із публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу.
3. Умови проведення конкурсу на результати інтелектуальної власності.

Лекція 51.

Вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення

Поняття та призначення зобов'язань, що виникають при вчиненні дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

Умови відшкодування витрат, понесених особою при веденні чужих справ без доручення.

Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Поняття та призначення зобов'язань, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи.

Суб'єкти зобов'язань та умови виникнення цих зобов'язань. Відшкодування шкоди, завданої рятівнику.

Поняття та призначення зобов'язань, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи. Суб'єкти зобов'язань. Умови відшкодування шкоди, завданої рятівнику.

Практичне заняття 52.

1. Юридична характеристика вчинення дій в інтересах іншої особи без її доручення.

2. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
3. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи.
4. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.

Лекція 52.

Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави

Поняття безпідставного збагачення (кондикційні зобов'язання). Види безпідставного збагачення. Безпідставне придбання майна. Безпідставне збереження майна. Умови задоволення позову з безпідставного збагачення.

Практичне заняття 53.

1. Загальні положення набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.
2. Безпідставне збагачення: цивільно-правові конструкції та окремі аспекти її практичної реалізації.
3. Практичні питання відшкодування доходів від безпідставного збагачення.

Лекція 53.

Деліктні зобов'язання та відшкодування шкоди

Зобов'язання, що виникають внаслідок завдання шкоди (делікти). Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду. Підстави відповідальності за завдану моральну шкоду. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної республіки Крим, органом місцевого самоврядування або їх посадовою або службовою особою.

Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду. Відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину.

Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою. Урахування вини потерпілого і матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоди.

Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

Відшкодування ядерної шкоди.

Відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність.

Зобов'язань по усуненню загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Практичне заняття 54.

1. Зміст деліктних зобов'язань.
2. Необхідні та факультативні умови виникнення деліктних зобов'язань.
3. Врахування вини потерпілого та майнового стану заподіювача шкоди в деліктних зобов'язаннях.
4. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності.
5. Проблемні аспекти відшкодування моральної шкоди.
6. Відшкодування шкоди, заподіяної найманим працівником установи, підприємства, організації під час виконання ним своїх трудових обов'язків.
7. Відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування або їхніми посадовими особами.
8. Відшкодування шкоди, заподіяної незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.
9. Відшкодування шкоди, завданої злочинцем. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає в разі створення загрози життю, здоров'ю, майну особи.
10. Практика ЄСПЛ щодо відшкодування шкоди завданої державою.

Загальні положення про спадкування

Поняття та види спадкування. Відкриття спадщини. Час і місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Право на спадкування, усунення від права на спадкування. Склад спадщини.

Права та обов'язки осіб, які не входять до складу спадщини. Особливості спадкування окремих об'єктів. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем. Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця. Особливості спадкування в період воєнного стану.

Практичне заняття 55.

1. Правовий сенс спадкування.
2. Спадкове правонаступництво.
3. Спадщина, її зміст.
4. Права та обов'язки осіб, які не входять до складу спадщини.
5. Особливості спадкування окремих об'єктів.
6. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем.
7. Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця.
8. Особливості спадкування в період воєнного стану.

Лекція 55.

Спадкування за заповітом

Поняття заповіту та право на заповіт. Види заповіту. Форма заповіту. Права заповідача. Заповідальний відказ. Покладення. Встановлення сервітуту у заповіті. Право на обов'язкову частку у спадщині. Підпризначення спадкоємця. Скасування та зміна заповіту. Недійсність заповіту. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом. Виконання заповіту.

Практичне заняття 56.

1. Поняття заповіту та право на заповіт.
2. Види заповіту.
3. Форма заповіту.
4. Права заповідача.
5. Заповідальний відказ. Покладення.
6. Підпризначення спадкоємця.
7. Скасування та зміна заповіту.
8. Недійсність заповіту.
9. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом.
10. Виконання заповіту.

Лекція 56.

Спадкування за законом

Поняття спадкування за законом і коло спадкоємців за законом. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості одержання права на спадкування. Спадкування за правом представлення. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.

Практичне заняття 57.

1. Поняття спадкування за законом і коло спадкоємців за законом.
2. Черговість спадкування за законом.
3. Зміна черговості одержання права на спадкування. Спадкування за правом представлення.
4. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.

Лекція 57.

Здійснення спадкових прав та спадковий договір

Здійснення права на спадкування. Прийняття спадщини. Поділ спадщини між спадкоємцями. Спадкова трансмісія. Відмова від прийняття спадщини. Відповідальність спадкоємців за борги спадкодавця. Відшкодування витрат, які падають на спадкоємця. Охорона спадкового майна та управління ним. Оформлення права на спадщину. Відумерлість спадщини.

Поняття, предмет та форма спадкового договору. Сторони в договорі, їх права і обов'язки. Забезпечення виконання та розірвання спадкового договору.

Практичне заняття 58.

1. Порядок здійснення права на спадкування.
2. Практичні аспекти прийняття спадщини.
3. Казуси поділу спадщини між спадкоємцями.
4. Спадкова трансмісія.
5. Правові наслідки відмови від прийняття спадщини.
6. Відповідальність спадкоємців за борги спадкодавця.
7. Відшкодування витрат, які падають на спадкоємця.
8. Практичні аспекти охорони спадкового майна та управління ним.
9. Оформлення права на спадщину.
10. Відумерлість спадщини.
11. Поняття, предмет та форма спадкового договору.
12. Сторони в договорі, їх права і обов'язки. Забезпечення виконання та розірвання спадкового договору.

Курсовий проект/курсова робота/РГР/Контрольна робота:

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шриффт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у науково-практичній конференції з публікацією тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання.

Тематика індивідуальних завдань для студентів денної та контрольних робіт для студентів заочної форми навчання

МОДУЛЬ 1.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО – ГАЛУЗЬ ПРИВАТНОГО ПРАВА ТА ЙОГО ДЖЕРЕЛА

1. Співвідношення цивільного і господарського права.
2. Поняття майнових та немайнових відносин, їх зміст.
3. Елементи цивільно-правового методу.
4. Специфічні риси функцій цивільного права.
5. Поділ цивільного права на публічне та приватне право.
6. Значення принципів цивільного права.
7. Місце цивільного права в системі права України.
8. Нормативно-правові акти загальної дії та нормативно-правові акти спеціальної дії.
9. Тлумачення норм цивільного права.
10. Цивільний кодекс України.
11. Норми будівельного права в цивільному законодавстві України.
12. Дія цивільного законодавства.
13. Аналогія права та аналогія закону.
14. Міжнародний договір, який регулює цивільні відносини, як частина національного цивільного законодавства України.
15. Поняття і випадки застосування звичаю.
16. Положення Конвенції про захист прав людини і основних свобод, які відносяться до приватного права.
17. Акти міжнародного законодавства в системі джерел цивільного законодавства.
18. Рішення судових інстанцій в системі джерел цивільного права.
19. Рішення Європейського суду з прав людини як джерело цивільного права.
20. Завдання для цивільного права України в контексті євроінтеграційної політики.

МОДУЛЬ 2.

ОСОБИ, ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ І ПІДСТАВИ ЇХ ПРИДБАННЯ

1. Обсяг та зміст правоздатності фізичної особи.

2. Співвідношення правоздатності та суб'єктивних прав фізичних осіб.
3. Правоздатність громадян інших держав і осіб без громадянства.
4. Випадки обмеження цивільної правоздатності.
5. Види цивільної дієздатності фізичної особи.
6. Емансипація (підстави та правові наслідки).
7. Дієздатність громадян інших держав і осіб без громадянства.
8. Порядок здійснення цивільних прав та обов'язків недієздатними особами.
9. Опіка над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, а також фізичної особи, місце перебування якої невідоме.
10. Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою.
11. Індивідуалізація фізичної особи.
12. Випадки державної реєстрації деяких актів цивільного стану, їх види.
13. Фізична особа-підприємець.
14. Права та обов'язки опікуна.
15. Права та обов'язки піклування.
16. Функції інституту юридичних осіб.
17. Поняття теорії походження юридичної особи.
18. Юридичні особи приватного та публічного права.
19. Державна податкова адміністрація як юридична особа публічного права.
20. Організаційно-правові форми юридичних осіб.
21. Юридичне значення реєстрація (перереєстрація) юридичної особи.
22. Поняття установчих документів юридичної особи та вимоги до них.
23. Момент виникнення і припинення цивільної дієздатності юридичної особи.
24. Особисті немайнові та майнові права юридичної особи. Орган юридичної особи.
25. Юридично-значуща діяльність юридичної особи.
26. Майнове становище філії та представництва.
27. Дочірнє підприємство.
28. Індивідуалізація юридичної особи.
29. Поняття та види господарських товариств.
30. Відповідальність юридичних осіб.
31. Порядок ліквідації юридичної особи.
32. Черговість задоволення вимог кредиторів у випадку ліквідації юридичної особи.
33. Форми участі у цивільних правовідносинах держави.
34. Правовий статус органів та представників, через яких діє держава у цивільних правовідносинах.
35. Органи та представники, через яких діє Автономної Республіки Крим у цивільних правовідносинах, їх правовий статус.
36. Органи, через які діє територіальна громада у цивільних правовідносинах.
37. Відповідальність держави за зобов'язаннями.
38. Відповідальність територіальних громад за зобов'язаннями.
39. Теорії про об'єкти цивільного права.
40. Поняття та особливості робіт та послуг як об'єктів цивільних прав, їх поняття та види.
41. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види.
42. Тварини як особливий об'єкт цивільних прав.
43. Державна реєстрація прав на нерухомість.
44. Регламентация порядку виготовлення, відчуження та схоронності речей, обмежених у цивільному обороті.
45. Підприємство як єдиний майновий комплекс. Поняття підприємства.
46. Передання прав за цінним папером. Виконання за цінним папером.
47. Валюта України. Іноземна валюта. Монетарні метали.
48. Групи та види цінних паперів.
49. Поняття та значення об'єктів цивільних правовідносин.
50. Оборотоzдатність об'єктів прав.

МОДУЛЬ 3.

ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

1. Правосуб'єктність учасників цивільних правовідносин.
2. Поняття і види юридичного складу, його особливості.
3. Юридичні події: абсолютні та відносні.
4. Юридичні дії: правомірні та неправомірні, юридичні вчинки та юридичні акти.
5. Випадки виникнення цивільних правовідносин на підставах, що не передбачені цивільним законодавством.
6. Підстави припинення цивільних правовідносин.

7. Зміст меж здійснення цивільних прав.
8. Особливості умов виконання цивільних обов'язків. Межі здійснення цивільних обов'язків.
9. Поняття захисту цивільних прав.
10. Судові способи здійснення захисту цивільних прав і інтересів.
11. Способи волевиявлення учасника правочину.
12. Презумпція правомірності правочину.
13. Правила тлумачення змісту правочину.
14. Правові наслідки недійсності окремих частин правочину.
15. Види недійсних правочинів.
16. Правове значення представництва.
17. Передоручення.
18. Обмеження вчинення правочинів представником.
19. Перевищення повноважень представником.
20. Довіреність юридичної особи.
21. Представництво без повноважень.
22. Основні положення скасування довіреності.
23. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.
24. Значення строку та терміну в цивільному праві.
25. Місце строків (термінів) у системі юридичних фактів цивільного права.
26. Порядок вчинення дій в останній день строку.
27. Право на позов.
28. Зміна тривалості позовної давності.
29. Застосування позовної давності до додаткових вимог.
30. Випадки, на які позовна давність не поширюється.

МОДУЛЬ 4.

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

1. Види і зміст особистих немайнових прав.
2. Обмеження особистих немайнових прав.
3. Спростування недостовірної інформації.
4. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права.
5. Правові наслідки невиконання рішення суду про захист особистого немайнового права.
6. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди.
7. Зміст права на життя та права на охорону здоров'я.
8. Зміст права на свободу і на особисту недоторканість.
9. Зміст права на сім'ю.
10. Зміст права на опіку або піклування.
11. Поняття і зміст патронату.
12. Право на ім'я, його зміст.
13. Повага до людини, яка померла.
14. Право на індивідуальність, його зміст.
15. Право на місце проживання, його зміст.
16. Поняття та зміст права на мирні зібрання.
17. Проблемні питання оборотоздатності окремих немайнових прав фізичної особи.
18. Право на використання імені.
19. Інформаційне суспільство та права осіб.
20. Права на мериторні блага.

Модуль 5.

РЕЧОВІ ПРАВА В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

1. Поняття і зміст права власності.
2. Об'єкти і суб'єкти речових прав.
3. Поняття і зміст: володіння, сервітуту, емфітевзису та суперфіцій.
4. Поняття та особливості захисту речових прав.
5. Недоторканість права власності.
6. Окремі способи набуття права власності, їх характеристика.
7. Суб'єкти та об'єкти права власності.
8. Момент виникнення права власності.
9. Припинення права власності.
10. Спосіб і випадки обмеження здійснення права власності.

11. Тягар утримання майна.
12. Право власника на забудову земельної ділянки.
13. Поняття і правові наслідки самочинного будівництва.
14. Права житлово-будівельного (житлового) кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу.
15. Об'єднання власників житлових будинків, квартир.
16. Порядок припинення права власності.
17. Види спільної власності.
18. Момент виникнення права спільної власності.
19. Утримання майна, що перебуває у спільній власності.
20. Виділ і поділ майна, що перебуває у спільній власності.
21. Виділ частки із майна в спільній частковій власності.
22. Поділ майна в спільній частковій власності.
23. Припинення права спільної власності.
24. Припинення спільної часткової власності.
25. Принцип рівних умов захисту всіх суб'єктів права власності.
26. Основні засади захисту права власності.
27. Віндикаційний позов.
28. Негаторний позов.
29. Придбання права власності за давністю володіння
30. Розрахунки при витребуванні речей із незаконного володіння.
31. Недійсність актів, що порушують право власності.
32. Дії правоохоронних органів із захисту права власника при порушенні права.
33. Позов про виключення майна з опису або звільнення з-під арешту.
34. Визнання права власності.
35. Виключення майна з опису та звільнення з-під арешту.
36. Суб'єкти та об'єкти права володіння чужим майном.
37. Іпотека в будівництві
38. Захист володіння майном.
39. Момент виникнення та припинення володіння чужими речами.
40. Підстави виникнення, припинення та захист права користування чужим майном.

Модуль 6.

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1. Теорії прав інтелектуальної власності.
2. Законодавство про інтелектуальну власність в Україні.
3. Характеристика національних та міжнародних нормативно-правових актів.
4. Передання майнових прав інтелектуальної власності.
5. Випадки обмеження майнових прав інтелектуальної власності.
6. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору та за замовленням.
7. Службові результати інтелектуальної діяльності.
8. Загальні та специфічні способи захисту права інтелектуальної власності.
9. Поняття авторського права в об'єктивному та суб'єктивному сенсі.
10. Комп'ютерні програми як об'єкти інтелектуальної власності.
11. Обсяг правової охорони об'єктів авторського права.
12. Співавторство і його види.
13. Особисті немайнові та виключні майнові права автора.
14. Знак охорони авторського права.
15. Момент виникнення авторського права. Презумпція авторства.
16. Правові наслідки закінчення строку чинності авторського права.
17. Використання цитат творів у наукових, освітніх, культурних та соціальних цілях..
18. Момент виникнення суміжних прав.
19. Випадки обмеження суміжних прав.
20. Строк охорони суміжних прав.
21. Поняття патентного права в об'єктивному та суб'єктивному сенсі.
22. Момент виникнення патентних прав.
23. Обсяг правової охорони винаходу, корисної моделі та промислового зразка.
24. Співавторство та співробітництво.
25. Особисті немайнові та виключні майнові права винахідника і автора.
26. Правові наслідки припинення дії патенту та визнання патенту недійсним.
27. Правові наслідки закінчення строку чинності патентного права.

28. Момент виникнення та момент припинення права на комерційне найменування.
29. Строк охорони комерційного найменування.
30. Момент виникнення та припинення права на торгівельну марку (знаку для послуг).
31. Строк охорони торгівельної марки (знаку для послуг).
32. Момент виникнення та припинення права на географічне зазначення.
33. Строк охорони географічного зазначення.

МОДУЛЬ 7.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО ТА ДОГОВІР

1. Відмінності зобов'язальних правовідносин від речових прав.
2. Правова класифікація зобов'язань і критерії її здійснення.
3. Право вимоги.
4. Треті особи у зобов'язанні. Зміна осіб у зобов'язанні.
5. Здійснення переведення боргу.
6. Здійснення і сторони відступлення права вимоги (цесія).
7. Особливості виконання грошового зобов'язання.
8. Підстави виникнення права на неустойку. Законна неустойка.
9. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого завдатком.
10. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого порукою. Припинення поруки.
11. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого гарантією. Право гаранта на зворотну вимогу до боржника.
12. Правові наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого заставою.
13. Договір застави.
14. Задоволення вимог заставодержателя за рахунок предмета застави.
15. Реалізація предмета застави з публічних торгів.
16. Припинення права застави.
17. Задоволення вимог за рахунок речі, яку притримує кредитор.
18. Правові наслідки порушення зобов'язань та їх види.
19. Значення цивільно-правового договору.
20. Зміст принципів договірної права.
21. Протокол про наміри: поняття та особливості.
22. Правові ефекти оферти та акцепту.
23. Момент укладення договору.
24. Стадії укладення договору.
25. Правові наслідки недотримання форми договору.
26. Види договірних умов.
27. Випадки тлумачення змісту договору.
28. Момент зміни та розірвання договору.
29. Правові наслідки зміни та розірвання договору.
30. Порядок продовження чинності договору.

МОДУЛЬ 8.

ОКРЕМІ ВИДИ ДОГОВІРНИХ ЗАБОВ'ЯЗАНЬ

1. Загальні та відмінні риси договорів про передання майна у власність.
2. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором купівлі-продажу.
3. Різновиди договору купівлі-продажу.
4. Захист прав споживачів при укладенні договору роздрібною купівлі-продажу.
5. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором поставки.
6. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором контрактиції.
7. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Різновиди цього договору.
8. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором міни. Різновиди цього договору.
9. Особливості договору міни майна на роботи (послуги) як змішаного договору.
10. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором ренти. Різновиди цього договору.
11. Забезпечення виплати ренти.
12. Підстави припинення договору довічного утримання (догляду).
13. Договір довічного утримання (догляду).
14. Поняття і зміст пожертви.

15. Загальні та відмінні риси договорів про оплатне передання майна у тимчасове володіння та користування.
16. Користування річчю, переданою у найм.
17. Права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором прокату.
18. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором найму (оренди) земельної ділянки.
19. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором найму (оренди) будівлі або іншої капітальної споруди.
20. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором найму (оренди) транспортного засобу.
21. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором лізингу.
22. Черговість надання житла в державному та громадському житловому фонді.
23. Відмінності соціального та комерційного (приватного) найму житла.
24. Порядок видачі та строк дії ордера на житлове приміщення.
25. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором позички.
26. Загальні та відмінні риси договорів про оплатне виконання робіт.
27. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором побутового підяду.
28. Захист прав споживачів: цивільно-правові аспекти.
29. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором будівельного підяду.
30. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
31. Загальні та відмінні риси договорів про надання послуг.
32. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором перевезення.
33. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором транспортного експедирування.
34. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором зберігання.
35. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором страхування. Різновиди договору страхування. Види страхування
36. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором доручення.
37. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором комісії.
38. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором управління майном.
39. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором позики, кредитним договором і договором банківського вкладу.
40. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором банківського рахунку.
41. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором факторингу.
42. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень, розрахункових чеків, за акредитивом, за інкасовими дорученнями.
43. Загальні та відмінні риси договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Види таких договорів.
44. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за ліцензійним договором.
45. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
46. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором про передавання виключних майнових права інтелектуальної власності.
47. Правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків за договором комерційної концесії (франчайзингу). Види таких договорів.
48. Юридична характеристика договору про спільну діяльність.
49. Спільні витрати та збитки учасників договору простого товариства.
50. Розподіл прибутку між учасниками договору простого товариства.

МОДУЛЬ 9.

НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

1. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.
2. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає із публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу.

3. Умови проведення конкурсу на результати інтелектуальної власності.
4. Юридична характеристика вчинення дій в інтересах іншої особи без її доручення.
5. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
6. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає внаслідок рятунку здоров'я та життя фізичної особи.
7. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає у зв'язку з рятунням майна іншої особи.
8. Підстави виникнення зобов'язання, що виникає в разі створення загрози життю, здоров'ю, майну особи.
9. Суб'єкти і зміст деліктних зобов'язань.
10. Необхідні та факультативні умови виникнення деліктних зобов'язань.
11. Врахування вини потерпілого та майнового стану заподіювача шкоди в деліктних зобов'язаннях.
12. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності.
13. Проблемні аспекти відшкодування моральної шкоди.
14. Відшкодування шкоди, заподіяної найманим працівником установи, підприємства, організації під час виконання ним своїх трудових обов'язків.
15. Відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування або їхніми посадовими особами.
16. Відшкодування шкоди, заподіяної незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.
17. Відшкодування шкоди, завданої злочинцем.
18. Загальні положення набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.
19. Безпідставне збагачення: цивільно-правові конструкції.
20. Питання відшкодування доходів від безпідставного збагачення.

МОДУЛЬ 10.

СПАДКОВЕ ПРАВО

1. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини, їх правове значення.
2. Права та обов'язки померлого, які не успадковуються.
3. Визначення кола спадкоємців.
4. Підстави усунення від спадкування.
5. Спадкування права на земельну ділянку; спадкування частки у праві спільної власності; спадкування права на вклад у банку;
6. Спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки.
7. Секретний заповіт.
8. Спадкування подружжя.
9. Посвідчення заповіту нотаріусом, іншими посадовими особами.
10. Заповіт з умовою.
11. Призначення і підпризначення спадкоємців.
12. Суб'єкти права на обов'язкову частку у спадщині.
13. Спадкування за правом представлення.
14. Правові наслідки відмови від прийняття спадщини.
15. Прийняття спадщини особою, яка постійно проживала зі спадкодавцем, а також малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена.
16. Контроль за виконанням заповіту.
17. Легат.
18. Внесення змін до свідоцтва про право на спадщину та його анулювання. Визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину.
19. Особливості спадкового договору з участю подружжя.
20. Забезпечення виконання спадкового договору.

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет цивільного права.
2. Принципи цивільного права.
3. Добросовісність та розумність в цивільному праві.
4. Методи цивільно-правового регулювання
5. Цивільне законодавство України: поняття та структура.
6. Цивільні правовідносини: поняття, види, елементи.
7. Цивільно-правові прерогативи: суб'єктивні права, секундарні права, заперечення проти матеріально-правових вимог.
8. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків. Особливості здійснення цивільних прав в умовах воєнного стану.

9. Право на захист у цивільному праві.
10. Способи захисту цивільних прав
11. Цивільна правоздатність фізичної особи
12. Місце проживання фізичної особи
13. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою
14. Оголошення фізичної особи померлою
15. Цивільна дієздатність малолітніх осіб.
16. Цивільна дієздатність неповнолітніх осіб.
17. Повна цивільна дієздатність фізичних осіб.
18. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи
19. Визнання фізичної особи недієздатною
20. Поняття, ознаки юридичної особи
21. Види юридичних осіб
22. Організаційно-правові форми юридичних осіб.
23. Порядок створення юридичних осіб, їх державна реєстрація.
24. Способи індивідуалізації юридичних осіб (найменування, місцезнаходження)
25. Цивільна право дієздатність юридичних осіб
26. Філії на представництва юридичної особи
27. Органи юридичної особи
28. Припинення юридичної особи: загальна характеристика
29. Реорганізація юридичної особи правонаступництвом.
30. Ліквідація юридичної особи
31. Господарські товариства як юридичні особи (загальна характеристика)
32. Виробничий кооператив як юридична особа
33. Об'єкти цивільних прав (загальна характеристика).
34. Майно.
35. Речі.
36. Класифікація речей як об'єктів цивільних прав.
37. Житлові та нежитлові приміщення як об'єкти прав.
38. Правовий режим незавершеного будівництва.
39. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних прав.
40. Віртуальні активи.
41. Цінні папери як об'єкти цивільних прав.
42. Інформація як об'єкт цивільних прав.
43. Тварини як об'єкти прав.
44. Юридичні факти.
45. Поняття та види правочинів.
46. Умови дійсності правочинів.
47. Форма правочинів.
48. Недійсні правочини та їх види.
49. Правові наслідки визнання правочину недійсним.
50. Правові наслідки недодержання вимог закону про форму правочину
51. Правові наслідки вчинення правочину неповнолітніми особами за межами їх дієздатності.
52. Правові наслідки вчинення правочину фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена.
53. Правові наслідки вчинення правочину недієздатною фізичною особою.
54. Правові наслідки вчинення правочину, який порушує публічний порядок.
55. Правові наслідки правочину, який вчинений під впливом помилки, обману, насильства, збігу тяжких обставини.
56. Правові наслідки правочину, який вчинено у результаті зловмисної домовленості представника однієї сторони з другою стороною.
57. Правові наслідки вчинення правочину без дозволу органу опіки та піклування.
58. Правові наслідки вчинення правочину особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними.
59. Поняття та види представництва.
60. Довіреність. Форма, строк, види довіреності.
61. Припинення представництва за довіреністю.
62. Строки та терміни в цивільному праві: поняття та види
63. Позовна давність. Загальна та спеціальна позовна давність.
64. Правові наслідки перебігу позовної давності. Початок перебігу позовної давності.
65. Переривання та зупинення перебігу позовної давності.

66. Вимоги, на які позовна давність не поширюються.
67. Поняття, ознаки та види особистих немайнових прав фізичної особи.
68. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
69. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
70. Поняття та зміст права власності.
71. Здійснення права власності.
72. Право приватної власності.
73. Право державної власності.
74. Право комунальної власності.
75. Набуття права власності за договором.
76. Набуття права власності на новостворене майно.
77. Набуття права власності на безхозяйну річ, знахідку, скарб.
78. Набувальна давність.
79. Припинення права власності.
80. Право спільної часткової власності.
81. Переважне право купівлі частки у спільній частковій власності.
82. Право спільної сумісної власності.
83. Самочинне будівництво. Поняття, правові наслідки здійснення самочинного будівництва.
84. Способи захисту права власності.
85. Віндикація та її межі. Розрахунки при віндикації.
86. Негаторний позов.
87. Визнання права власності.
88. Поняття права інтелектуальної власності та його загальна характеристика. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності.
89. Суб'єкти права інтелектуальної власності та об'єкти права інтелектуальної власності.
90. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності.
91. Майнові та особисті немайнові права інтелектуальної власності.
92. Строк чинності прав інтелектуальної власності.
93. Використання об'єкта права інтелектуальної власності. Передання майнових прав інтелектуальної власності.
94. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням.
95. Наслідки порушення права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності судом.
96. Поняття авторського права.
97. Об'єкти та суб'єкти авторського права. Співавторство. Виникнення авторського права.
98. Особисті немайнові та майнові права автора, строки їх чинності та наслідки припинення.
99. Суміжні права: об'єкти, суб'єкти, підстави виникнення та зміст.
100. Порушення авторських і суміжних прав, порядок і способи їх захисту.
101. Поняття патентного права. Винахід, корисна модель, промисловий зразок як об'єкти патентного права.
102. Винахід і корисна модель як об'єкти права інтелектуальної власності. Умови патентоспроможності винаходу і корисної моделі.
103. Промисловий зразок як об'єкт права інтелектуальної власності.
104. Право інтелектуальної власності на торговельну марку.
105. Зобов'язання: поняття, види, підстави виникнення
106. Суб'єкти зобов'язання. Множинність сторін у зобов'язанні.
107. Способи, строки та місце виконання зобов'язання.
108. Порука. Права поручителя. Припинення поруки.
109. Гарантія. Незалежність гарантії. Права та обов'язки гаранта. Припинення гарантії.
110. Завдаток як вид забезпечення виконання зобов'язання.
111. Поняття та види застави.
112. Іпотека. Форма договору про іпотеку. Права та обов'язки іпотекодавця та іпотекодержателя.
113. Притримання як вид забезпечення виконання зобов'язання.
114. Довірча власність.
115. Припинення зобов'язання.
116. Договір: поняття, зміст, види
117. Порядок укладення, зміни та припинення договору.
118. Зобов'язання: поняття, зміст, види, підстави виникнення.
119. Виконання зобов'язанні.: поняття, принципи, сторони, види.
120. Неустойка як способ забезпечення виконання зобов'язань.
121. Притримання як способ забезпечення виконання зобов'язань.
122. Завдаток як способ забезпечення виконання зобов'язань.

123. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
124. Банківська гарантія та порука як способи забезпечення виконання зобов'язань.
125. Цивільно-правова відповідальність: поняття, форми, види.
126. Зміна та припинення зобов'язань: поняття, підстави, способи.
127. Поняття, елементи та види договору купівлі-продажу,
128. Права та обов'язки сторін за договором купівлі-продажу
129. Договір роздрібною купівлі-продажу. його вили. Права покупця. Відповідальність сторін.
130. Зміст договору поставки.
131. Відповідальність сторін за поршення договору поставки, припинення договору. Відрахування збитків при припиненні договору.
132. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
133. Договір енергопостачання.
134. Договір продажу нерухомості, підприємства.
135. Договір міни.
136. Дарування: поняття, предмет, форма договору.
137. Пожертва.
138. Договір ренти.
139. Договір довічного утримання.
140. Оренда: предмет, поняття, форма договору. Строк договору. Дострокове розірвання договору.
141. Права та обов'язки за договором оренди.
142. Договір прокату.
143. Договір оренди транспортних засобів.
144. Оренда земельної ділянки.
145. Оренда будівлі та іншої капітальної сировини.
146. Лізинг.
147. Поняття, види договорів найму жилого приміщення.
148. Договір підряду.
149. Будівельний підряд.
150. Побутовий підряд.
151. Підряд на проектні та пошукові роботи.
152. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
153. Договір про надання послуг.
154. Поняття та види перевезень.
155. Договір перевезення вантажу.
156. Договір транспортного експедирування,
157. Договір зберігання.
158. Спеціальні види зберігання,
159. Договір страхування.
160. Основні страхові поняття. Види і форми страхування.
161. Договір доручення.
162. Договір комісії.
163. Договір управління майном.
164. Агентський договір.
165. Кредитний договір. Товарний та комерційний кредит.
166. Договір факторингу.
167. Договір позики.
168. Договір банківського вкладу.
169. Договір банківського рахунку.
170. Форми безготівкових розрахунків. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень.
171. Розрахунки за акредитивом
172. Розрахунки за інкасовими дорученнями, в застосуванням розрахункових чеків.
173. Вексель та його види.
174. Види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
175. Договір комерційної концесії (франчайзинг).
176. Договір простого товариства.
177. Договір про спільну діяльність.
178. Зобов'язання з односторонніх дій.
179. Поняття та види цивільно-правової відповідальності.
180. Форми цивільно-правової відповідальності.
181. Умови цивільно-правової відповідальності.

182. Вина в цивільному праві, випадок, обставини поза контролем сторони праводносин, непереборна сила
183. Зобов'язання, що виникають із заподіяння шкоди.
184. Відповідальність за шкоду, завдану неповнолітнім та недієздатним особами.
185. Відповідальність за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки.
186. Відповідальність за шкоду, завдану життю та здоров'ю громадянина.
187. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, роботи або послуг.
188. Компенсація моральної шкоди.
189. Поняття та підстави спадкування.
190. Відкриття спадщини.
191. Спадкоємці. Особи, які не мають право успадковувати.
192. Спадкування за заповітом.
193. Спадкування за законом.
194. Перехід права на прийняття спадщини. Спадкова трансмісія, спадкування за правом представлення.
195. Заповідальний підказ.
196. Заповіт під умовою. Заповіт подружжя.
197. Право на обов'язкову частку у спадщині.
198. Прийняття спадщини. Оформлення спадкових прав.
199. Відповідальність спадкоємців по боргам спадкодавця.
200. Відмова від спадщини.
201. Спадковий договір.

16) Основна література:

I. Законодавчі акти, міжнародні договори, судова практика

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. №30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2004р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №40-44. Ст. 356.
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.03р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №№ 18-22. – Ст. 144.
4. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - №3-4. - Ст. 27.
5. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - №21-22. - Ст. 135.
6. Житловий кодекс Української РСР: Закон України від 30.06.1983р. // Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів № 17032/2000.
7. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенцію ратифіковано законом № 475/97-ВР від 17.07.97) (Зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року, Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
9. Загальна декларація прав людини (Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року)// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
10. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII//Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250
11. Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів//Офіційний вісник України офіційне видання від 29.04.2022 — 2022 р., № 33, стор. 24, стаття 1720, код акта 110927/2022.
12. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 50, ст.540.
13. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 1 липня 2010 року № 2398-VI //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 38, ст.509
14. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11 грудня 2003 року № 1382-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 15, ст.232
15. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року № 1023-XII //Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 30, ст.379
16. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 31, ст. 268.
17. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21 лютого 2006 року

- № 3447-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 27, ст.230
18. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року № 1576-XII //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 49, ст.682
  19. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 року № 514-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008, № 50-51, ст.384
  20. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 13, ст.69
  21. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003 року № 1087-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 5, ст.35
  22. Про споживчу кооперацію: Закон України від 10 квітня 1992 року № 2265-XII //Відомості Верховної Ради України (ВВР) 1992, № 30, ст.414
  23. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 року № 987-XII Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 25, ст.283
  24. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 року № 973-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 45, ст.363
  25. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 1, ст.1
  26. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2365-III//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 23, ст.118
  27. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282
  28. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 року № 3425-XII //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 39, ст.383
  29. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 5-6, ст.30
  30. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 31-32, ст.263
  31. Про заставу: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2654-XII Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 47, ст.642
  32. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 року № 898-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 38, ст.313
  33. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 18, ст. 78
  34. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18 січня 2018 року № 2269-VIII //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 12, ст.68
  35. Про приватизацію державного житлового фонду: Закон України від 19 червня 1992 року № 2482-XII //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 36, ст.524
  36. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170
  37. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 20-21, ст.190
  38. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21 вересня 2006 року № 185-V //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 46, ст.456
  39. Про Фонд державного майна України: Закон України від 9 грудня 2011 року № 4107-VI //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 28, ст.311
  40. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-XII //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 13, ст.64
  41. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3689-XII //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 36
  42. Про правову охорону географічних позначень: Закон України від 16 червня 1999 року № 752-XIV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 32, ст.267
  43. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3688-XII //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 34
  44. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3687-XII//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 32
  45. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21 квітня 1993 року № 3116-XII//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 21, ст.218
  46. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 30, ст.239

47. Про страхування: Закон України //(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 18, ст. 78)
48. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1 липня 2004 року № 1952-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 51, ст.553
49. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 45, ст.400
50. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 36, ст.164
51. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року № 2210-III //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 12, ст.64
52. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 34, ст. 481
53. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст.19
54. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 16, ст.93
55. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 року № 266/94-ВР //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 1, ст. 1
56. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 9, ст.89
57. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17 листопада 2009 року № 1559-VI //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 1, ст.2
58. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12 липня 2001 року № 2658-III //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 47, ст.251
59. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22 листопада 1996 року N 543/96-ВР Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, N 5, ст. 28
60. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 3 жовтня 2019 року № 157-IX //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 4, ст.25
61. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16 грудня 1997 року № 723/97-ВР //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 16, ст.68
62. Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року № 161-XIV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 46-47, ст.280
63. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 5 липня 2012 року № 5073-VI //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 25, ст.252
64. Про архітектурну діяльність: Закон України від 20 травня 1999 року № 687-XIV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 31, ст.246
65. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю: Закон України від 19 червня 2003 року № 978-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 52, ст.377
66. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 34, ст.343
67. Про транспортно-експедиторську діяльність: Закон України від 1 липня 2004 року № 1955-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 52, ст.562
68. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року № 232/94-ВР //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 51, ст.446
69. Кодекс торговельного мореплавства України від 23 травня 1995 року № 176/95-ВР //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, №№ 47, 48, 49, 50, 51, 52, ст.349
70. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року № 3393-VI //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 48-49, ст.536
71. Про залізничний транспорт: Закон України від 4 липня 1996 року № 273/96-ВР //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 40, ст. 183
72. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2344-III //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 22, ст.105
73. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18 листопада 2003 року № 1255-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 11, ст.140
74. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2346-III //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 29, ст.137
75. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23 лютого 2012 року № 4452-VI //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 50, ст.564

76. Про споживче кредитування: Закон України від 15 листопада 2016 року № 1734-VIII //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 1, ст.2
77. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 1, ст. 1
78. Правила побутового обслуговування населення, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 1994 р. N 313 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/313-94-%D0%BF#Text>
79. Постанови Пленуму Верховного Суду в цивільному судочинстві. 3-ті вид., допов. і перероб. Упорядник Вереша Р.В. Київ: Алерта, 2020. 411 с.

II. Підручники, навчальні посібники, коментарі, конспекти та тексти лекцій

1. Цивільне право України. Загальна частина: Підручник. / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р. А. Майданика. – К.: Юрінком-Інтер, 2017. 976 с.
2. Цивільне право України. Особлива частина: Підручник / За ред. О.В.Дзери, Н.С.Кузнецової, Р. А. Майданика. – К.: Юрінком-Інтер, 2017. 1176.
3. Цивільне право України: підруч.: у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова [та ін.]; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – К.: Право, 2011. – Т.1. – 656 с.
4. Цивільне право України: підруч.: у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова [та ін.]; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – К.: Право, 2011. – Т.2. – 816 с.
5. Цивільне право України: Загальна частина / За ред. Професорів І.А. Бірюкова і О.Ю. Заїки. – К.: Алерта, 2014. – 510 с.
6. Цивільне право України: Підручник: У 2 т. / За заг.ред. В.І.Борисової, І.В.Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. – Х.: Право, 2017.
7. Харитонов Є.О., Харитонова О.І., Старцев О.В. Цивільне право України: Підручник. – Вид. 3, перероб. і доп. – К.: Істина, 2013. – 808 с.
8. Майданик Р. А. Речове право: підручник / Р. А. Майданик. К.: Алерта, 2019. 1102 с.
9. Матвеев П.С., Бірюков В.І. Цивільне право (в схемах): Навч. посіб. –К.: Алерта, 2013. – 256 с.
10. Цивільне право: посібник для підготовки до іспиту / Є.О. Харитонов, Н.Ю. Голубева. – Видання третє, перероблене та доповнене. – Ч І. – Х.: Одиссей, 2013. – 248 с.
11. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. – 3-тє вид., допов. – К.: «ВД» Дакор», 2013. –672 с.
12. Мічурін Є.О., Шишка О.Р. Цивільне право. Альбом схем / За ред. Є.О. Мічуріна. – Вид. 4-тє, перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2013. – 464 с.
13. Цивільне право України (Загальна частина): Навчальний посібник / кол. авт. – К.: «ХайТек Прес», 2013. – 432 с.
14. Цивільне право України [Текст] : навч. посіб : у 2 т. / Іванов Ю. Ф., Курилїна О. В., Іванова М. В. - 2-ге вид., допов. і перероб. - Київ : Правова єдність : Алерта, 2019. - Т. 1. - 2019. - 340 с.
15. Цивільне право України [Текст]: навч. посіб : у 2 т. / Іванов Ю. Ф., Курилїна О. В., Іванова М. В. - 2-ге вид., допов. і перероб. - Київ : Правова єдність : Алерта, 2019. - Т. 2. - 2019. - 345 с.
16. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 6-те вид., перероб. і допов./ за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Куз не цової, В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. І. 752 с.
17. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 6-те вид., перероб. і допов./ за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. ІІ. 1048 с.
18. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. [текст] / За заг. ред. Бобрика В.І. – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 784 с.
19. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О.А. Підпригори, О.Д.Святоцького. – 2-ге вид., переробл. та допов. – К.: Концерн Видавничий Дім —Ін Юре!, 2004 – 672 с.
20. Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
21. Договірне право України. Загальна частина : навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 896 с.
22. Договірне право України. Особлива частина : навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1200 с.
23. Цивільне право. Практикум: навч. посіб. 2-тє вид., перераб. і доп./За ред. Р.А. Майданика (кер. авт. кол.), Н.С.Кунецової, Є.О. Рябоконя. К.: Алерта, 2019. 622 с.

III. Методичні праці

Цивільне право: Методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів спеціальності «Право». Уклад. О.А. Халабуденко. Київ– Тернопіль: КНУБА, «Бескиди», 2020. 148 с.

17) Додаткові джерела:

IV. Монографічні джерела, наукові статті

1. Азімов Ч. Здійснення самозахисту в цивільному праві. Вісн. Акад. прав. наук України. 2001. № 2 (25). С. 135–141.
2. Азімов, Ч. Н. Про приватне і публічне право [Текст] / Ч. Н. Азімов // Право України. – 1995. – № 1. – С. 32–34.
3. Актуальні питання прикладної цивілістики у сфері складання процесуальних документів. Науково-практичний посібник; [за заг. ред. д.ю.н., професора М.М. Ясинка]. – К.: Алерта, 2015. – 814 с.
4. Безклубий І.А. Банківські правочини: цивільно-правові проблеми: Монографія. – К, 2005. – 378с.
5. Беляневич, О. Декілька нотаток про дуалізм права [Текст] / О. Беляневич // Юрид. журн. – 2004. – № 12 (30). – С. 24–26;
6. Бігняк О. Захист корпоративних прав: співвідношення категорій «форми захисту», «способи захисту» та «засоби захисту» (сучасні погляди та концепції). Юрид. вісн. 2013. № 2. С. 43–48.
7. Бірюков, І. Інтерес і суб'єктивне цивільне право [Текст] / І. Бірюков // Право України. – 2004. – № 8. – С. 18–21.
8. Боднар В. В. Переважні права в цивільному праві України [Текст]: монографія / В. В. Боднар. - Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013. - 211 с.
9. Боднар В. В. Поняття та юридична природа переважних прав / В. В. Боднар // Університетські наукові записки. - 2011. - № 4. - С. 119-125.
10. Боднар Н.П. Історія становлення та розвитку інституту превентивного захисту цивільних прав. Вісн. госп. судочинства. 2010. № 3. С. 133–139. 14.
11. Боднар Т.В. Деякі проблеми захисту цивільних прав у договірних зобов'язаннях. Університетські наук. записки. 2007. № 2(22). С. 113–118.
12. Борисова В. До проблеми корпоративних прав учасників підприємницьких товариств / В. Борисова, С. Казанцев // Вісник Академії правових наук України. – 2007. - № 4. – С. 133-140.
13. Борисова В. И. Корпорация – организационно-правовая форма корпоративных отношений // Альманах цивилистики : Сб. статей. Вып. 1 / Под ред. Р. А. Майданика. – К. : Всеукраинская ассоциация издателей "Правова єдність", 2008. – С. 249–269.
14. Бровченко Т. І. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Т. І. Бровченко. – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Х., 2015. – 230
15. Бровченко Т. І. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Т. І. Бровченко. – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Х., 2015. – 230
16. Булеца С. Б. Цивільно-правові відносини у галузі медичної діяльності: проблеми теорії та практики: монографія / С.Б. Булеца. - Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2015. - 600 с.
17. Булеца С.Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я (порівняльно-правовий аспект): монографія. Ужгород: "Ліра", 2006. 172 с.
18. Венедиктова И.В. Охраняемый законом интерес в гражданском праве: монография. – Х.: Точка, 2012. 508 с.
19. Відповідальність у приватному праві: монографія/ І. Безклубий, Н. Кузнецова, Р. Майданик та ін; за заг. Ред. І. Безклубого. К.: Грамота, 2014. 416 с.
20. Відшкодування моральної та матеріальної шкоди / За ред. М.К.Галантича, К.: Юрінком Інтер, 2011. 624 с.
21. Вінник О. М. Господарські товариства і виробничі кооперативи : правове становище. – К. : Товариство "Знання" КОО, 1998. – 309 с.
22. Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення : монографія / О. М. Вінник. – К. : Атіка, 2003. – 352 с.
23. Голубева Н.Ю. Зобов'язання у цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання: монографія / Н.Ю. Голубева. – О • Фенікс 2013. 642 с.
24. Горностаї К. Захист, охорона, гарантії прав і свобод людини і громадянина: співвідношення понять. Держава і право. 2001. Вип. 12. С. 51–55.
25. Гриняк, А. Б. Цивільно-правовий договір як підстава виникнення права спільної власності фізичних осіб [Текст]: монографія / Андрій Богданович Гриняк; Акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. - 175 с.
26. Гришук В. К. Юридична відповідальність : навч. посіб. / В. К. Гришук; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Л., 2012. - 155 с.

27. Гужва А.М. Интерес у договірних зобов'язаннях за римським правом і сучасним цивільним правом України: автореф. Дис. Канд. юрид. наук. – Харків, 2011. 18 с.
28. Дзера І.О. Цивільно-правові засоби захисту права власності в Україні: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2001. 256 с. 23.
29. Довгерт А. С. Джерела цивільного права України: види та співвідношення / А. С. Довгерт // Приватне право і підприємництво. - 2015. - Вип. 14. - С. 12-17.
30. Довгерт А. С., Захватаєв В. М. Цивільний кодекс Франції (Code Civil des Français), Кодекс Наполеона (Code Napoléon) // Юридична енциклопедія: В 6-ти тт. — Т. 6: Т — Я. — К., 2004. — 768 с. — С. 369 – 371.
31. Довгерт А.С. Методологічне значення ідеї наднаціонального цивільного права/Право. –2009. № 8. С. 15-19.
32. Довгерт, А. С. Система приватного права та структура проекту нового цивільного кодексу України [Текст] / А. С. Довгерт // Кодифікація приватного (цивільного) права ; за ред. А. С. Довгерта. – К., 2000.
33. Договір як універсальна правова конструкція: монографія /А. П. Гетьман, В. І. Борисова, О. П. Євсєєв та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. - Х. : Право, 2012. - 432 с. - (Серія «Харківська правова школа»).
34. Жорнокуй В. Г. Немайнові права учасників господарських товариств : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.03 / Харківський національний університет внутрішніх справ, 2012. – 196 с.
35. Жорнокуй Ю. М. Проблемні питання визначення поняття «корпорація» та її ознак // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 8. – С. 28–32.
36. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду: коментарі науковців/О.П. Печений, І.В. Спасибо-Фатієва та ін., за заг ред. І.В. Спасибо-Фатієвої. Харків: ЕКУС, 2020. 496 с.
37. Корпоративне право України : підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.] ; за заг. ред. В. В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
38. Корпоративне управління : монографія/ І. Спасибо-Фатєєва, О. Кібенко, В. Борисова; За ред. проф. І. Спасибо-Фатєєвої. – Х.: Право, 2007. – 500 с.
39. Кот О. О. Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав / О. О. Кот // Вісник Національної академії правових наук України. - 2016. - № 4. - С. 127-137.
40. Кот, О. О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : монографія / О. О. Кот. – Київ : Алерта, 2017. – 492 с.
41. Кохановська О.В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: Монографія. - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2006. - 463 с.
42. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
43. Лепех С.М. Спадкування права на вклад у банку/ С. Лепех// Актуальні проблеми приватного права : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч.. 92-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В.П. Маслова, 28 лют. 2014 р., - Х., 2014. – 376с. – С. 159-161.
44. Луць В. В. Строки (терміни) у механізмі правового регулювання цивільних відносин / В. В. Луць // Приватне право і підприємництво. - 2019. - Вип. 19. - С. 87-92.
45. Луць В. В. Методологічне значення категорій "строк" і "термін" у цивільному праві України / В. В. Луць // Часопис цивілістики. - 2018. - Вип. 31. - С. 80-88.
46. Мадісон, В. Природа приватного права (до визначення предмета філософії приватного права) [Текст] / В. Мадісон // Приват. право і підприємництво. – 1999. – Вип. 1. – С. 25– 30.
47. Майданик Р.А. Вчення про юридичну методолгію в контексті приватного права України/Право України. 2009. № 1. С.59-67
48. Майданик Р.А. Проблеми довірчих відносин в цивільному праві / Р.А. Майданик. – К. : Київський університет, 2002. – 502 с.
49. Майданик Р.А. Розвиток приватного права України: монографія. К.: Алерта, 2016. 226 с.
50. Майданик, Р. Кваліфікація способів захисти гражданских прав и интересов судом в Украине: теория и практика [Текст] / Р. Майданик // Ежегодник украинского права : сб. науч. тр. / Нац. акад. прав. наук Украины ; [отв. за вып. А. В. Петришин]. – Харьков : [Право], 2012. – № 4. – С. 319-353.
51. Майданик, Р. Співвідношення галузей публічного і приватного права [Текст] / Р. Майданик // Юрид. вісн. України. – 2010. – № 13, 14.
52. Макода В. Є. Цивільно-правові аспекти систематизації та удосконалення законодавства у сфері охорони об'єктів інтелектуальної власності / В. Є. Макода, К. С. Борисова // Актуальні проблеми держави і права. - 2010. - Вип. 53. - С. 117-125.
53. Макода В.Є. Правова охорона промислових зразків в Україні. К.: УАБ,2000. 172 с.
54. Мамутов, В. До питання про поняття приватного права [Текст] / В. Мамутов // Вісн. Акад. прав. наук України. – 1999. – № 2. – С. 58–61; Підпригора, О. А. Розмежування і взаємодія публічного і приватного права як методологічна проблема вітчизняного правознавства [Текст] / О. А. Підпригора // Вісн. Акад. прав.

наук України. – 2002. – № 4. – С. 77–86.

55. Маріц Д. О. Строки та терміни в інформаційних правових відносинах / Д. О. Маріц // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». Т. 20 / голов. ред. М. В. Афанасьєва ; МОН України, НУ «ОЮА». – Одеса : Гельветика, 2017. – С. 86-98.
56. Маріц Д. О. Гарантійні строки (терміни) у договорах роздрібної купівлі-продажу: порядок реалізації та проблеми / Д. О. Маріц // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. - 2011. - № 2. - С. 106-111.
57. Маріц Д. О. Преклюзивні строки в цивільному праві / Д. О. Маріц // Держава та регіони. Сер. : Право. - 2013. - № 3. - С. 67-71
58. Маріц Д.О. Строки і терміни у договорах про реалізацію майна : Монографія. – К.: ВД «Дакор», 2013.- 204 с.
59. Матвійчук В.О. Самозахист речових прав. Держава і право. 2005. Вип. 28. С. 410–415.
60. Методологія в праві: монографія/ І. Безклубий, І. Гриценко, М. Козюбра та ін.; за заг. Ред. І. Безклубого. К.: Грамота, 2017. 658 с.
61. Нечаєва А.М. Самозахист по родинному праву. Государство и право. 2008. № 7. С. 25–31.
62. Оніщенко Н. М. Юридична відповідальність: теоретичний аналіз та практичні виміри / Н. М. Оніщенко // Держава і право. Юрид. і політ. науки : зб. наук. пр. - 2008. - Вип. 42. - С. 3-11.
63. Отраднова, О. О. Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань [Текст] : Монографія / О. О. Отраднова. - Київ : Юрінком Інтер, 2014. - 328 с.
64. Отраднова, О. О. Вчення про делікти [Текст] : [підрозд. 2.5] / О. О. Отраднова // Правова доктрина України : У 5 т. / Нац. акад. прав. наук України; редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. - Х. : Право, 2013. - Т. 3: Доктрина приватного права України. - С. 316-329.
65. Підлубна Т.М. Право на захист цивільних прав та інтересів: монографія. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2010. 128 с. 15.
66. Порошук Т.С. Юридична природа самозахисту в цивільному праві. Пробл. цив. права та цив. процесу на сучасному етапі розвитку законодавства: матер. міжвуз. курсантської (студентської) наук. конф. (Донецьк, 5 квітня 2002 року). Донецьк, 2002. С. 194–197.
67. Публічна власність: проблеми теорії і практики : монографія / під заг. ред. В.А. Устименка / НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. – Чернівці: Десна Поліграф, 2014. – 308 с.
68. Пучковська, І.І. Теоретичні проблеми забезпечення зобов'язань : монографія / Ірина Йосипівна Пучковська, Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого.– Харків : Право, 2017.– 469 с.
69. Рабінович П.М., Сивий Р.Б. Права людини: критерії «цивілістичності» (у світлі практики Страсбурзького суду) / П.М. Рабінович, Р.Б. Сивий // Вісник Академії правових наук. – 2007. – №4. – С. 19-29.
70. Рабінович, П. М. Приватне й публічне право у природному праві та українському законодавстві [Текст] / П. М. Рабінович // Юрид. Україна. – 2004. – № 6. – С. 26–35.
71. Романюк В. А. Позовна давність у цивільному праві європейських країн / В. А. Романюк // Альманах міжнародного права. - 2017. - Вип. 18. - С. 129-136.
72. Романюк Я. М. Державна реєстрація правочинів: її суть та правове значення / Я. М. Романюк // Вісник Верховного Суду України. - 2010. - № 5. - С. 40-46.
73. Романюк Я. М. Умови та порядок визнання нікчемних правочинів дійсними / Я. М. Романюк // Вісник Верховного Суду України. - 2010. - № 2. - С. 35-40.
74. Романюк Я. М. Гарантії захисту права власності на землю: окремі аспекти застосування ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс] / Я. М. Романюк, О. Майстренко Л. // Вісник Верховного Суду України. - 2014. - № 1. - С. 19-35.
75. Романюк Я. М. Реституція, ввідикація, кондикція, відшкодування шкоди: окремі аспекти співвідношення та розмежування [Електронний ресурс] / Я. М. Романюк, Л. О. Майстренко // Вісник Верховного Суду України. - 2014. - № 10. - С. 22-31.
76. Романюк Я.М. Деякі аспекти правового регулювання цивільних правовідносин, пов'язаних із державною реєстрацією правочинів (на прикладі оренди землі) [Електронний ресурс] / Я. М. Романюк, Л. О. Майстренко // Вісник Верховного Суду України. - 2014. - № 2. - С. 28-38.
77. Романюк, Я. М Момент вчинення правочину та його правове значення [Текст] / Я. М. Романюк // Вісник Верховного Суду України. — 2009. — № 8. — С. 36-40.
78. Ромащенко І.О. Зміна та припинення цивільного правовідношення як способи захисту цивільних прав: монографія К.: Алерта, Правова єдність, 2016. 242 с.
79. Сенюта І.Я. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері надання медичної допомоги: питання теорії і практики: монографія / І.Я. Сенюта. – Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2018. - 640 с.
80. Сивий, Р. Б. Приватне (цивільне) право в системі права України [Текст] : монографія / Р. Б. Сивий. – К. : КВІЦ, 2006. 214 с.
81. Симонян Ю. Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий

- аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / ОНЮА, 2010. – 20 с.
82. Сібільов, М. Загальна характеристика сфери приватного права [Текст] / М. Сібільов // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2001. – № 2. – С. 123–134.
83. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручн. / пер. з рос. Х.: Консум, 2004. 656 с.
84. Слипченко, С. А. Оборотоспособность объектов личных неимущественных прав, обеспечивающих социальное бытие физического лица : моногр. / С.А. Слипченко. - Харьков : ФОРМІЧУРИНА Н. А., 2011. - 336 с.
85. Слипченко С. О. Особисті немайнові правовідносини щодо оборото-здатних об'єктів: монографія / С. А. Слипченко. – Харків : Діса плюс, 2013. 550 с.
86. Спасибо-Фатеева І. В. Правова природа корпоративних правовідносин в акціонерних товариствах / І. В. Спасибо-Фатеева // Вісник Академії правових наук України. – 1998. - № 3. – С. 58–66.
87. Спасибо-Фатеева І. В. Про питання юридичної сутності управління в сучасних умовах // Проблеми законності. – 2002. – № 53. – С.
88. Спасибо-Фатеева, І. В. Приватне і публічне право: протистояння та методи його подолання [Текст] / І. В. Спасибо-Фатеева // Методологія приватного права : зб. наук. пр. ; редкол.: О. Д. Крупчан (голова) та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – С. 24–34.
89. Стефанчук М. О. Щодо визначення сутності та правових наслідків динаміки фізіологічних індивідуалізуючих ознак фізичної особи / М. О. Стефанчук // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Право. - 2015. - Вип. 2. - С. 289-297.
90. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, особливості здійснення та захисту): монографія/Від. ред. Я.М. Шевченко. – Хмельницький: Вид-во Хмельн. Ун-ту управління та права, 2007. 626 с.
91. Стецюк Л. Л. Способи самозахисту в цивільному праві України: монографія / Л. Л. Стецюк. - Хмельницький : ХмЦНП, 2012. - 241 с.
92. Стецюк Л.Л. До питання законодавчого закріплення самозахисту благ. Університетські наук. записки. 2009. № 1 (29). С. 144–150.
93. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Слипченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. – Харків: Право, 2017.–808 с.
94. Тобота Ю. А. Реалізація принципу справедливості, добросовісності і розумності у цивільних правовідносинах / Ю. А. Тобота // Вісник господарського судочинства. - 2013. - № 4. - С. 147-152.
95. Халабуденко О.А. Будівельне право: деякі методологічні підходи до сфери правової дійсності, яка формується// Будівельне право: проблеми теорії і практики [зб. наук. пр.]. Матеріали Другої наук.-практ. конф., (Київ, 6 грудня 2018 р.) / Мін-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри та ін. Київ–Тернопіль: «Економічна думка», 2018. –283 с.
96. Халабуденко О.А. Будівельне право: деякі теоретичні питання, відповіді на які корисні для практики// Будівельне право: теорія та практика містопланування та містобудування. Зб.наук.пр. Вип.IV. За матеріалами Четвертої Міжнародної наук.-практ. конф. «Будівельне право», (Київ, 20 листопада 2020 р.) / Мін-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри та ін. Київ–Тернопіль: «Економічна думка», 2020. 192с.
97. Халабуденко О.А. Имущественные права. Книга 1. Вещное право. Научно-дидактическое пособие. Междунар. независимый ун-т Молдовы. – Кишинев, 2011. – 305 с.
98. Халабуденко О.А. Имущественные права. Книга 2. Обязательственное право. Научно-дидактическое пособие. Междунар. независимый ун-т Молдовы. – Кишинев, 2014. – 488 с.
99. Халабуденко О.А. Квазі-ринковий механізм розподілу органів і тканин людини як мериторних благ//Приватне право в сфері охорони здоров'я: виклики та перспективи (Київські правові читання) Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 17 вересня 2020 року) С. 238-244.
100. Халабуденко О.А. Конструкції деліктної відповідальності виключно за економічну шкоду // Модернізація цивільно-правової відповідальності. Матвєєвські цивілістичні читання. Матеріали міжн. Наук.-практ. Конф. Київ, 18 жовт. 2019 р./Р.А. Майданик, Цюра та ін.; відп. Ред. Р.А. Майданик. К., 2019. – 352 с. С. 298-303.
101. Халабуденко О.А. Конструкції квартирних прав у контексті питань, пов'язаних із модернізацією цивільного законодавства України //Часопис цивілістики. Науково-практичний журнал. Випуск 37. Одеса - 2020. С. 62-70.
102. Халабуденко О.А. Конструкції майна, відокремленого з певною правовою метою//Шерешевські читання. Оновлення цивільного кодексу України: концептуальні засади : матер. Всеукр. наук.-практ. конфер. 11 грудня 2020 р. / за заг. ред. д.ю.н., проф. Є.О. Харитонова. Одеса : Фенікс, 2020. 232 с.
103. Халабуденко О.А. Метаморфози концепту права власності на землю в контексті політик просторового планування (методологічний аспект)// Будівельне право: проблеми теорії і практики [зб. наук. пр.]. Вип. III. Матеріали Третьої наук.-практ. конф., (Київ, 4 грудня 2019 р.) / Мін-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри та ін. Київ–Тернопіль: «Бескиди», 2019. В 2-х ч. Ч. 1. 231 с. С. 62-66.

104. Халабуденко О.А. Несумлінне вторгнення в чужі договірні відносини: деякі теоретичні та практичні аспекти// Дев'яті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Єв.В. Васьковського. Одеса, 2019. – 412 с. С. 74-79.
105. Халабуденко О.А. О нормах права вообще и нормах гражданского права в частности: некоторые методологические замечания// Держава і право: Збірник наукових праць. Серія Юридичні науки. Випуск 74 / Ін-т держави і права ім. В.М. Корещького НАН України. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2016. – 470 с. С. 227-246.
106. Халабуденко О.А. Речі і речові права: від римського права до сучасного праворозуміння// Матеріали Київських правових читань. Київ, 22 березня 2019 року / Р. А. Майданик, Я. М. Романюк та ін.; відп. ред. Р. А. Майданик. К.: Алерта, 2019. 266 с.
107. Харитонов Є.О. Приватне право як концепт: пошук парадигми: монографія/Є.О. Харитонов, О.І. Харитонова. – Одеса: Фенікс, 2014. 804 с.
108. Харченко Г. Г. Речові права : монографія / Г. Г. Харченко. – Київ: Юрінком Інтер, 2015. – 432 с.
109. Харьковская цивилистическая школа: объекты гражданских прав: монография / под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков: Право, 2015. 720 с.
110. Харьковская цивилистическая школа: право собственности : монография / под ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. – Харьков : Право, 2012. – 424 с.
111. Харьковская цивилистическая школа: право собственности: монография/под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. — Харьков: Право, 2012. — 424 с.
112. Харьковская цивилистическая школа: грани наследственного права [Текст] : монография / под ред. И. В. Спасибо-Фатеевой ; Нац. юрид. ун-т им. Ярослава Мудрого. - . - Харьков : Право, 2016. - . - 608 с.
113. Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов [Текст] : монография / Нац. юрид. ун-т им. Ярослава Мудрого ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. - . - Харьков : Право, 2014. - . - 672 с.
114. Харьковская цивилистическая школа: о договоре [Текст] : монография / под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. - . - Харьков : Право, 2017. - . - 576 с.
115. Харьковская цивилистическая школа: объекты гражданских прав [Текст] : монография / под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой ; Нац. юрид. ун-т им. Ярослава Мудрого. - . - Харьков : Право, 2015. - . - 720 с.
116. Харьковская цивилистическая школа: осуществление и защита права интеллектуальной собственности [Текст] : монография / под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. - . - Харьков : Право, 2018. - . - 696 с.
117. Шелест М. В. Держава як юридична особа публічного права: стан проблеми / М. В. Шелест // Форум права. - 2009. - № 3. - С. 677-685.
118. Шимон С. І. Теорія майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин : монографія / С. І. Шимон. — К.: Юрінком Інтер, 2014 р. — 664 с.
119. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К. : Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.
120. Щербина, В. С. Суб'єкти господарського права: монографія / В. С. Щербина. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 264 с.
121. Юркевич Ю. М. Договірні форми об'єднань фізичних та юридичних осіб у цивільному праві України : монографія / Ю. М. Юркевич. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 410 с.
122. Ярема А.Г. Система способів захисту цивільних прав судом // Вісник Верховного Суду України. – 2009. - № 12 (112). – С. 34-39.
123. Яроцький В. Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції): Монографія. – Х.: Право, 2006. – 544 с.
124. Яроцький В.Л. Самозахист як правовий засіб захисту речових прав. Вісн. Нац. ун-ту «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2014. № 1 (16). С. 160–170.
125. Яроцький В.Л. Характеристика самозахисту речових прав як різновиду правомірних дій. Форум права. 2013. № 4. С. 466–473.

Інформаційні ресурси

1. Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. Сторінка кафедри політичних наук і права. Дисципліна «Цивільне право». URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2611>.
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.kiev.ua/>
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>
5. Комп'ютерна правова система ЛІГА: ЗАКОН. URL: <https://ips.ligazakon.net/>.

18) Система оцінювання навчальних досягнень (розподіл балів):

III семестр (залік)

Поточне оцінювання та самостійна робота										IЗ	Підсумковий тест/рішення казусів	Сума	
M1		M2		M3		M4	M5	M6	M7				
ЗМ1.1	ЗМ1.2	ЗМ2.1	ЗМ2.2	ЗМ3.1	ЗМ3.2	7	7	5	ЗМ7.1	ЗМ7.2	20	30	100
3	4	3	4	3	4				5	5			

IV семестр (залік)

Поточне оцінювання та самостійна робота						IЗ	Підсумковий тест/рішення казусів	Сума
M8								
ЗМ 8.1	ЗМ 8.2	ЗМ 8.3	ЗМ 8.4	ЗМ 8.5	ЗМ 8.6	15	25	100
10	10	10	10	10	10			

V семестр (іспит)

Поточне оцінювання та самостійна робота		IЗ	Іспит	Сума
M9	M10			
15	15	20	50	100

19) Умови допуску до підсумкового контролю:

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.
2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку, іспиту.
3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати знання з пропущеної теми викладачу до складання заліку, іспиту.
4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

20) Політика щодо академічної доброчесності:

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.
2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

21) Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни:

<http://org2.knuba.edu.ua/course/view?id=2611>